

KIÁLTO SZO

TARTALOM

A számadás nagy napjai. — Dr. Makkai Sándor Püspöki Jelentése. — Dávid Gyula: A theologusképzés reformja a romániai ref. egyházban. — László Dezső: Az egyházkerületi férfiszövetség megalakulása. — Dávid Gyula: Fontos határozat a lelkészértekezlet ügyében. — Szöcs Endre: A reformáció és a fajtság. — Maksay Albert: A „halottak napja“ egyháztörténeti megvilágításban. — Nagy Ferenc: Theologus ifjaink megsegítése. — EGYHÁZI KRÓNKA. — KÉZ A KÉZBEN. Hírek, nyugtázások. — IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

ERKESZTI: DR. TAVASZYSÁNDOR

1935

Megjelent!

Megjelent!

A Kiáltó Szó könyvsorozatának negyedik száma:

KÉT TŰZ KÖZÖTT

A modern magyar irodalom és a ref. egyház. — Irta: LÁSZLÓ DEZSŐ.

A könyv tárgyalja Ady Endre, Móricz Zsigmond, Szabó Dezső, Szabó Pál és mások nézeteit a ref. egyházat illetőleg. Ismer-
teti a ref. vezető emberek védekezését és a vita eredményét.

Á R A 1 4 L E I

A Kiáltó Szó könyvsorozatának megelőző számai:

1. sz. **A mi egyházunk.** Irták: Biró Sándor, Borbáth Dániel, dr. Imre Lajos, László Dezső, dr. Tavaszy Sándor és Zágony Anna. 88 oldal. Ára 18 Lei.

E könyv tartalma: I. *Amit mindenkinek tudnia kell egyházunkról.* 1. Az egyház Krisztus teste. 2. Egyházunk hitvallása. 3. Miben különbözik a mi egyházunk a többi egyházaktól. 4. Egyházunk alkotmánya. 5. Egyházunk hatóságai. 6. Egyházunk statisztikája. 7. Az erdélyi református egyház kialakulása

II. *Az erdélyi ref. egyház iskolái.* a) Elemi iskolák. b) Középiskolák. c) Főiskolák.

III. *Szeretetintézményeink.* 1. Diakonissza intézetünk és kórháza. 2. Árvaházunk. 3. Aggmenházaink. 4. Szeretetházaink

IV. *Egyházunk missziói munkái.* 1. Egyházunk belmissziói munkái. 2. Az IKE munkája. 3. Az erdélyi ref. Leányszövetség. 4. Nőszövetségi munka. 5. A férfiszövetségekről. 6. Iratterjesztéseink. 7. Sáfársági mozgalom. 8. Egyházunk külmmissziói munkája.

V. *Egyéb egyházi munkák.* 1. Egyházunk időszaki sajtója. 2. A Károli Gáspár Társaság.

2. sz. **Egészségügyi Tanácsadó.** Az erdélyi magyar nép számára. Irta: dr. Jancsó Béla. 66 oldal. Ára 10 Lei.

E könyv tartalma: I. *Az egészséges életről.* a) A táplálkozás. b) Milyen betegségeket kaphatunk táplálékaink által? c) A víz. d) Az egészséges lakás.

II. *A fertőző (ragályos) betegségek.* a) A fertőtlenítés. b) Az élősdiék. c) A vörheny, kanyaró, torokgyík, szamárköhhögés, járványos gyermekbénulás, az influenza, hólyagos himlő, bárányhimlő, az ázsiai kolera, a hastífusz és a paratífusz, a vérhas, kiütéses tífusz, váltóláz, trachoma, merevgörcs. d) Az állatok fertőző betegségei, amelyet emberek is megkapnak (veszettség, takonykór).

III. *A népbetegségek.* a) A vérbaj. b) A lágyfekély. c) A kankó. d) A tüdővész. e) A rák. f) A szeszes italok ártalmáról.

IV. *Az anya és a csecsemő.*

V. *Az első segély.* És végül: Kérdések a falu egészségügyéről.

3. sz. **Szórványainkról.** Irták: Földes Károly, Gergely Ferenc, Horváth Jenő, Kovács Pál, Sass Kálmán és Szigethy Béla. 148 oldal. Ára 28 Lei.

E könyv tartalma: 1. A szórványkérdés hunyadmegyei szemmel. 2. A csikmegyei ref. diaszpóramisszióról. 3. A regáti misszió. 4. A királyhágómelléki ref. egyházkerület szórványai. 5. A mezőszéki szórványok. 6. A megoldott kévék. A nagysajói egyházmege szórványai.

Előkészületben!

Előkészületben!

„Itt az Isten köztünk“

Bibliolvasó kalauz az 1936. év minden napjára.

Fenti kiadványok megrendelhetők az Ifjú Erdély kiadóhivatalában, Cluj.

KIÁLTÓ SZÓ

Szerkeszti: DR. TAVASZY SÁNDOR. // Főmunkatársak: LÁSZLÓ DEZSŐ, BIRÓ SÁNDOR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ, CALEA VICTORIEI 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

IX. ÉVFOLYAM

1935. DECEMBER.

12. SZÁM

A számadás nagy napjai.

— Az erdélyi egyházkerületi közgyűlés 1935 november 23—24. —

Egyházunk legfőbb hatósága: az egyházkerületi közgyűlés két év után ismét összeült, hogy szerveinek és sáfárainak munkáját számbavegye és kijelölje azokat az útirányokat, amelyen anyaszentegyházunknak haladnia kell és kiszabja azokat a feladatokat, amelyeknek betöltésével szolgálnia kell Istenországát.

Közgyűlésünk rendkívül népes és élénk volt. Több, mint 180 tag gyűlt össze, ezenkívül sok lelkész és vezető egyháztag hallgatta végig a tanácskozásokat. A sok gondterhelt arc ebben a nagy testvéri társaságban felderült s reménységgel és bizalommal telt meg a jövővel szemben. Felemelő hatású volt, amikor a theologiai fakultás szorongásig tele dísztermében annyi száz férfi haogján csendült meg ősi énekünk: *Jövel Szentlélek-Úristen! És felemelő volt, amikor ennyi erős férfi, fejét meghajtva, alázatosan hallgatta Isten Igéjét, amint Püspökünk ajkán alápermetezett a szomjas lelkekre.*

A közgyűlés legfőbb pontja a püspöki jelentés volt, amely magába foglalta mindazokat az adatokat, amelyek mutatják erdélyi református egyházunk állapotát és külső helyzetét. Másik nevezetes pontja a lelkészképzés reformja. Mind a kettőt külön pontokban ismertetjük.

A tulajdonképpeni közgyűlésen kívül a különböző bizottságok és értekezletek végeztek derekas munkát. Különösképpen említésreméltó az egyházkerületi Férfiszövetség megalakítása és a lelkészi értekezet megalakításának előkészítése.

A közgyűlésen derült ki, hogy Püspökünk pár hónap múlva betölti szolgálatának tizedik évfordulóját. A gyűlés megnyitásakor előbb gr. Teleki Arctur elnöklő főgondnok emlékezett meg erről a fordulópontról és melegen üdvözölte a Püspök Urat, majd a püspöki jelentés után gr. Bánffy Miklós főgondnok jejezte ki a közgyűlés elismerését azért a nagyszerű munkáért, amelynek felfelé haladó ívei most bontakoznak ki tíz év után s most tűnik ki, hogy a csöndes és szóvalan munka hogyan termi meg áldott gyümölcsseit. Kiss Albert esperes azt állapítja meg, hogy a Püspök úr munkája egyetemes magyar vonatkozásban is a legelső helyen áll.

A közgyűlés keretében 79 ifjú lelkészt szenteltek fel a közgyűlési atyák.

Dr. Makkai Sándor Püspöki Jelentése

az Erdélyi Református Egyházkerület 1935 november 23-iki közgyűlésén az 1933 november 25-iki közgyűlés óta eltelt két esztendőről.

„Az a két esztendő, amelyről most be kell számolnom, külsőséges mondanivalókban talán szegényebbnek fog bizonyulni, mint az azelőttiek voltak. A viszonyok nem kedveztek a külsőleg felmérhető munkáknak. Van azonban egy kimondhatatlan jelentőségűk, hordoznak magukban egy, csak imádságban elrebegethető isteni csodát: azt, hogy nem pusztultunk el, hogy élünk. Ez a legtöbb, a legnagyobb, amiért nem tudhatunk eléggé alázatosan és megrendülve

hálákat adni a Kegyelem Urának, a mi mindenható Atyánknak. Ha pedig ezen felül mégis megpillanthatjuk itt-ott az alkotó munka, az előretörés, az élő hitből fakadó szeretet jeleit, ezeket, mint Isten kegyelmi ajándékának áldott feleslegét, öleljük szívünkre és boldog alázattal magasztaljuk érette azt, Aki a mi kicsinyhitűségünket így szegényítette meg.

A körülményekből érthető, hogy a felelős őrállók és vezetők munkáját a távolabb állók,

a tájékozatlanok, a felelőtlen türelmetlenkedők és végre a rosszhiszeműek soha sem gáncsolták annyit, mint ebben az elmúlt két esztendőben. Magamról is szólva, mindnyájunknak, akik hordoztuk a terhet, csak lelkiismeretünk nyugalma lehet e tekintetben vigasztalásunk. Nehéz óráimban mindig előttem lebcgtek püspöki eskü-tünnepélyes szavai: „Egyházi ügyekben egyedül közvetlen főhatóságomnak, az Egyházkerületi közgyűlésnek utasításait és rendeleteit fogadom el és követem.“ Akik engem, vagy egyházunk többi felelőseit sokszor kifogásolták, rágalmazták, kisebbitették, saját bölcsnek hitt elgondolásuk szerint óhajtottak vezényelni és mindent jobban tudtak felelősség nélkül, mint én és mi, azokkal szemben sohasem tartottam sem szükségességet, sem méltónak védekezni, vagy válaszolni. Én egyedül ennek a Méltóságos és tiszteletreméltó testületnek vagyok köteles felelni és ezt örömmel és tisztes bizalommal teszem meg, tudván, hogy a lelkiismeret szava itt lelkiismerethez szól és egyetlen érdek uralkodik: az Anyaszentegyházé, melynek mindnyájan szolgálói vagyunk.

Ezért vágyva vágytam erre a napra, a hosszú, sötét és megpróbáltatásokkal teljes két esztendő nehezen vonszolódó napjain át. S most itt állok a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés színe előtt, hogy feleljek a munkáról, amit végeztem és amit mások végeztek az Anyaszentegyházban az utolsó közgyűlés óta.

El kell mondanom mindennek előtt, hogy ez a két esztendő volt a legmunkásabb és legtöbb gonddal rakott, abból a tizből, amely immár néhány hónap alatt letelében van püspöki szolgálatom idejéből. Bizonyosságot tehetek arról is, amit nem mulasztottam el megfigyelni: ezt az idő mutatta meg nekem, hogy állanak örhelyükön, hogy gyötrődnek éjjel-nappali gonddal, hogy dolgoznak hűséges odaadással, némán viselve el minden szenvedést az egyház felelősei. Istennek hála, nem bizonyultak méltatlanoknak feladatukhoz. És éppen ebben a felemelő tapasztalásban láttam, reitelve a jövődönt, Főtiszteletű Közgyűlés, hogy milyen szörnyű csapás egy nemzetben, egy egyházon a vakság, a feltületes ítélkezés, az idők jeleinek fel nem ismerése, a külső látszatokon kapkodás, amely csak a kiabáló frázisokat hallja meg, de a csendben folyó, halálos erőfeszítéseket semmibe veszi, amely kicsinyes bizalmatlankodással keresi kákán a bogot vezetőinek munkájában és e munkáról is olyan szük, egyoldalú és idejét mult elképzelése van, ami a jelenlegi idők ezerfelé ágazó szövevényében halálos ítéletet jelent. Sok-sok bajunk legfőbbje abból származik, hogy nem ismerjük fel azokat az alkalmakat és lehetőségeket, amelyek megtartásunkra adtak, nem vagyunk figyelmesek és igyekvők azok megragadásában és nem méltányoljuk azt a munkát, amely ezeket nyitja meg előttünk és nyújtja felénk. Dohogásunk, kritizálásunk, értelmetlen

gyanúsításaink, tetszetős szövegekkel kielégíthető és elaltatható igazságérzetünk, fájdalmas felületességünk és a rosszra fogékony hiszékenységek nem javít semmit siralmas állapotunkon, legfennebb botorul sebzi, bántja azoknak a elkét, akik érettük égetik el magukat. De Isten kegyelméből a munka ennek dacára is folyt egyházunkban. A munka végre is meghozza gyümölcseit és igazolja önmagát. Ebben bizonyosságban leszek bátor jelentésemet előterjeszteni a Főt. és Mélt. Egyházkerületi közgyűlésnek.

(Következő sorokban a jelentés tartalmát ismerteljük.)

Az 1933 november 25-én tartott egyházkerületi közgyűlés öte eltelt két esztendő eseményeivel foglalkozik. *Bevezetésében* utal arra, hogy a püspökségének letelében levő tiz évéből ez a kettő volt a legtöbb gonddal és munkával terhes, de ebben hűségesen osztoztak az egyház többi felelős vezetői is. Felhívja a figyelmet arra, hogy a mai viszonyok között nem szabad a külső látszatokra és a hangos jelszavakra adni, hanem a csendben folyó erőfeszítéseket és munkát kell figyelni. A munka végre is meghozza gyümölcseit és igazolja önmagát.

1. Ismerteti a jelentés az egyházkerület *népmozgalmi és anyagi helyzetét. Az összlélekszám* az 1934 év végén kerekén 525,000 volt. A két év alatti szaporulat 6112 lélek, évente átlag ezerrel kevesebb, mint régen, amit a születések számának csökkenése és a kitérés folytán szenvedett veszteségek okoztak. 1933 január 1-től mostanig kitérés folytán, áttérésekkel mérlegbe állítva, 1123 lelket veszített az egyházkerület. Legtöbben a román egyházakba és szektákba tértek, míg a római katolikus egyházzal szemben a ki- és áttérés egálban van, a protestáns felekezetekkel szemben pedig a reformátusság nyert. Voltak erőszakos térítések, de sok a világi érdekből, hitbéli közönyből vagy tudatlanságból eredő kitérés. A lelkészeknek és presbitereknek hívő munkája kell, hogy a gyülekezeti közösség erőit felébressze és a felelősségérzést megerősítse. Az *iskolai* statisztikából kitűnik, hogy az egyházkerületnek 13 középiskolája működik 2516 tanulóval, 192 tanárral. Az elemi iskolák száma 358, a tanítóké 538, a gyermekeké 24656. Az iskolák a református tanköteleseknek csak egyharmad részét nevelik, a belmissziói munkával kell pótolni az így előállott nagy hiányokat a jövő generáció megtartása érdekében. Nagy elismeréssel szól a jelentés a kis fizetés mellett türelmesen szenvedő tanítói és tanári testület odaadó munkájáról. Az *anyagi* helyzet képeinek rajzolása rendjén feltárja az egyházkerület gyülekezeteinek és intézményeinek ingatlanokban birt vagyona változásait. 1918 októberében ez a *földvagyon* 61 ezer hold volt. Kisajátítottak belőle 24 500 holdat. Eladtak 1600 holdat. Vettek 763 holdat, kisajátítás rendjén kaptak 1200 holdat. Jelenleg van 36,780 hold

földbirtok, a veszteség tehát 25,000 hold. A kisajátítási ár a forgalmi értéknek körülbelül a 60%-át tette. A *gyülekezetek* adóban, adományban, munkában *évente mintegy 22 millió leivel* járultak az egyház fenntartásához s a két év alatt 8 és fél millió leit fordítottak építkezésekre. Építettek vagy lényegesen renováltak 46 templomot, 74 iskolát, 17 lelkészlakást, 7 kulturházat, 10 más egyházi épületet, összesen 154 épületet. Az egyházkerület 77 esetben járult hozzá az építések költségeihez, de a lényeges áldozatot maguk a hívek hozták, akiket a jelentős nagy elismeréssel illet, „mert egy olyan nép, mely anyagi és lelki szorongatásának tüzes kimenetében a jövő építésében találja vigasztalását, az életerőnek adta bizonyítékát és nem veszhet el, ha maga fel nem adja magát.“ Az *egész egyházkerületre* nézve jelentős építkezések voltak: A brassói kereskedelmi iskola, a sepsiszentgyörgyi leánygimnáziumi internátus, a Bethlen kollegium csombordi gazdasági iskolája, a Református Kórház második pavillonja, a Dia-konisszaintézet új otthona felemelése. Ezek „tűzhelyek lángjai az éjszakában, fároszok a tenger sötét hullámverése fölött.“ Beszámol a jelentés a *Nyugdíjintézet* helyzetéről, melyet megnyugtónak talál és teljesítményét az önrő legszebb bizonyítékának, mert 333 nyugdíjast, özvegyet és árvát lát el, évente 5 és fél millió lei illetménnyel. Ismerteti a *lelkészi államsegély* ügyében folytatott tárgyalásait, az államsegélynek Lapedatu miniszter jóakaratu megértése folytán általában való emelkedését, mellyel azonban nem lehet kiküszöbölni egyesek súlyos veszteségeit. Az államsegély azonban nem lehet a lelkészi existencia igazi alapja, az csak a gyülekezetek élő tökéje lehet, ennek megszervezésére kell hatni és dolgozni. Ismerteti a püspök *segélyakcióit*, melyek rendjén a két év alatt 500 lelkész, tanár és tanító részvétel támogatásban középiskolában tanuló gyermekei után és ezen kívül 523 esetben betegség, váratlan csapás esetén kaptak az illetők momentán segélyeket. Ezeket az akciókat a püspök a belmissziói szövetségek és intézmények támogatásával vitte végbe.

2. A *személyi változások* rendjén megemlékezik Ugron István főgondnok lemondásáról, az egyházkerület lelkészi, tanári, tanítói és világi halottjairól, a nyugdíjazottakról, az egyházmegegyés és intézmények vezetőségében előállott változásokról.

3. Az *egyházmegegyés életéről*, a vizitációkról és az egyes gyülekezetekben végzett szolgálatairól szól ezután. Felemlíti, hogy az *esperesi karral* egyetértő és testvéries módon végezte az egyházkerület kormányzását és adminisztrációját. A *lelkészi karral* 7 egyházmegegyés lelkészi értekezletén beszélt meg a sürgős feladatokat és előkészítette az egyházkerületi lelkészi értekezlet megalakítását. A *gyülekezetek életéről* adott összefüggő képen sok nehézséget, de sok felemelő

jelenséget mutat föl és kiemeli azokat az egyházmegegyéseket, melyeket az esperesi jelentések dicsérettel tüntettek ki. A *generális vizitáció* rendjén a püspök munkatársaival a *dési egyházmegegyés* 26 gyülekezetét vizsgálta meg három csoportban. Az egyházmegegyés vezetőségének munkáját ezen a szétszórtságban élő területen az atyai szeretet és gondviselés jellemzi. Megható az apró gyülekezetek élénkakarása, templomaik ékes rendbehozatala, a lelkészek és a néhány tanító odaadó fáradozása a hit és kultúra őrzésében. Melegen emlékszik meg a jelentés a világi hatóságok és a más felekezeti egyházak barátságos magatartásáról a vizsgálóbizottságok iránt. Nehány megindító szóval idézi fel a *bukovinai* Andrásfalva (Mănăuți) 150 éves templomának jubileumi tünepét, melyen a múlt év októberében vett részt. Ezekon kívül a két év alatt *különböző gyülekezetekben kereken száz alkalommal* hirdetett ígét, tartott előadásokat, beszédeket, vezetett értekezleteket a püspök.

4. Az *iskolák közül* a Bethlen-kollegiumot, a sepsiszentgyörgyi Mikó-kollegiumot, a szászvárosi Kun-kollegiumot és a *bukurestii* iskolát látogatta meg és vizsgálta meg a püspök ez idő alatt az egyházkerületi bizottsággal. Az intézetekben mindenütt öntudatos és eredményes tanító és nevelő munkát talált. Legutóbb megnyitotta a Bethlen-kollegium *gazdasági* iskoláját. Jelentésében ismerteti a *nyelv-vizsgák* és *tanfolyamok* ügyében folytatott tárgyalásokat, intézkedéseket és megállapítja, hogy csakis az egyházi főhatóság az a fórum, melyben a tanítóság és a tanárság a végsőkig bizhatik. A *közoktatásügyi kormányzattal* folytatott iskolai tárgyalások ismertetése rendjén beszámol az apró eredményekről és a nagy akadályokról, amelyek ezen a téren vannak.

A *teológiai* fakultás két évi munkáját teljes elismeréssel ismertelve, rámutat az okokra, amelyek arra indították, hogy javasolja a *lelkész-képzésnek* egy ötödik, gyakorlati évfolyammal való kiegészítését a Bethlen-kollegiummal kapcsolatban. Erre a kiegészítésre a mai helyzetben azért van szükség, hogy a lelkész az adott körülmények közt valóban vezetője, tanácsadója, segítőtársa lehessen népének. Beszámol arról, hogy a kolozsvári kollegiummal kapcsolatos *egyetemi internátusban* 70–90 egyetemi hallgató talál otthon, ellátást, olvasótermet, könyvtárat, irányítást és felügyeletet. Ez az internátus 1926-ban nyílt meg, tagjai közül azóta már 32 fiatal ember kapott tanári állást az egyházkerület iskoláinál.

5. A jelentés legterjedelmesebb része a *lelki élettel*, a *belmissziói* és *külmmissziói* munkával foglalkozik. Ismerteti az egész munkát irányító *Missziói Tanács* működését, az előadó dr. Imre Lajos teológiai igazgató tevékenységét, azután rátér a *vasárnapi iskolák* szövetségének munkájára, melyben 721 vezető közel 20.000 gyer-

meket részesít bibliai tanításban és képez ki a szeretetszolgálatra. A *fiú-iffjúság IKE szövetségének* 273 tagozatban több mint 4000 tagja van, főiskolás, középiskolás, iparos, kereskedő és földmives ifjak közül. A *Leányszövetségnek* 96 tagozatban 2283 tagja van. Az ifjúsági szövetségek munkája négy irányú: hitéleti, önképző, testnevelő és szolgálati. A *Nőszövetség* 512 tagozatban 26.000 tagot számlál, a két év alatt 5 millió leit gyűjtött és fordított templomi, iskolai, szegény- és betegsegélyezési, árvanevelési, iratterjesztő és jutalmazási célokra. A *Férfiszövetségnek* 186 tagozatban 8000 tagja van, célja az egyház szociális munkájának végzése, egyházkerületi tagozata e közgyűlés alkalmával létesül. Ezek után a jelentés a szeretetintézményekről: a *Diakonisszaintézetéről*, *Kórházról* és *Árvaházról* emlékezik meg. Jelenleg 42 diakonisszatestvér munkálkodik kórházban, aggménházban, gyermekotthonban, árvaházban, leányinternátusokban. A kórház 1934 január 1-től 1936 szeptember 30-ig 1288 fekvőbeteget ápol és gyógyított. Az Árvaháznak jelenleg 83 neveltje van. A szeretetintézmények vezetői buzgó munkát végeznek, amelynek jelentősége egyre nő az egyházban és a közszeretet mind foko-

zottabban fordul feléjük, mint az egyház drága kincsei, igazi erőforrásai felé. Az egyházkerület vallásos iratterjesztése a két év alatt több mint hetvenezer hitelesítő könyvet és iratot juttatott el a hívekhez. Az egyházkerület *külmisszionáriusa*, Babos Sándor lelkész Mandzsuriában működik és jelenleg azon fáradozik, hogy előkészítse egy önálló missziói állomás létesítését, mely az erdélyi magyar református egyházé volna s az első magyar missziói állomás lenne a külmisszió történetében. A püspöki jelentés beszámol az egyházi *fegyelmezési* szabályzat sorsáról, melyet a múlt közgyűlés alkotott. Azt a tanulságot szűri le, hogy az egyházi fegyelmezés szükséges, kívánatos és üdvös, de csak pásztori és nevelői bölcsességgel alkalmazva válhatik áldássá.

6. A jelentés ismerteti a *külföldi* protestáns egyházakkal és hittestvérekkel fennálló kapcsolatokat.

7. Megemlékezik a *főgondnoki* kar, az *Igazgatótanács*, a *belső munkatársak* és *tisztviselők* eredményes munkájáról.

Buzdító és áldáskívánó szavak után kéri a Közgyűlés eddigi bizalmának további megadását és a jelentés elfogadását.

A theologusképzés reformja a romániai ref. egyházban

Az erdélyi egyházkerület 1935. nov. 23-iki közgyűlésén határozatilag kimondotta, hogy az 1936/37. iskolai évtől a theologia öt évfolyamúvá válik és ez az évfolyam Aiudon nyer elhelyezést. A javaslatot dr. Makkai Sándor püspök úr a Ref. Szemle 30-iki számában vetette föl: „Telőzzük be a lelkészképzés reformját” címen, amit az Ig. Tanács szept. 26-iki gyűlésében tárgyalt és a theologiai fakultás támogató javaslatára mellett a kerületi közgyűlés elé terjesztett. A határozati javaslatot a közgyűlés egyhangulag elfogadta:

1. A theologiai tanfolyam az 1936/37. tanévtől kezdve, azaz 1936 szept. hó 1-től számítva öt évvé válik.

2. Az V. évf. a Bethlen kollégiumban helyezettik el, hallgatói azonban a theol. fakultás kötelékében és fennhatósága alatt maradnak.

3. Az V. évf. tantervét a theologia tanári kara dolgozza ki; magában kell foglalnia az egyházat és intézményeit érintő állami törvények ismeretét, a hívek tanácsolásra szükséges jogi ismereteket, népegészségügyi alapismerteket, a gazdasági és szövetkezeti élet köréből elméleti és gyakorlati ismereteket. Azonkívül igehirdetési, vallástanítási, liturgiális, pásztorális és adminisztrációs gyakorlatokat, valamint vasárnap iskolai, ifjúsági munka, szövetségek, szeretetintézmények munkájában a tényleges részvételt.

4. A hallgatók a IV. év végén első lelkész-képesítő vizsgára állanak, az V. év végén egy

u. n. gyakorlati vizsgát tesznek le. A hatodik évet s.-lelkészi szolgálatban vagy külföldi tanulmányozással töltik s utána második lelkész-képesítő vizsgára állanak.

5. Az V. évfolyamot egy rendes theol. tanár, magántanár és világi vagy lelkészi szakemberek vezetik, illetve végzik a tanítás munkáját.

6. Az erdélyi egyházkerületben az V. évf. elvégzése előtt s.-lelkészi szolgálatra senki nem bocsátható.

7. Kívánatos, hogy az V. évf. költségei minél alacsonyabbak legyenek.

Fenti határozathoz való csatlakozását a királyhágómelléki egyházkerület is bejelentette.

A közgyűlés folyamán meglepően helyeslő csend és magatartás uralkodott a javaslattal szemben. Ez azért történt, mert a közgyűlés valamennyi tagja szükségesnek tartja a lelkészképzés reformját. Hogy milyen formában? Arról szó a javaslat folyamán nem esett, de egy népes határozó gyűlés előtt nem is eshetett. A közgyűlésen csupán egy felszólalás hangzott el, melyet theologiai szempontból nézve nem méltányolhatunk eléggé. Tőkés József főjegyző mutatott rá arra, hogy nagyon vigyázni kell, hogy az V. évfolyam szigorúan theologiai és tudományos jellege megőriztessék. Bármennyire ma a theologus képzés reformja és a lelkészeknek az élethez való nevelése, a theológiának új helyén is meg kell őriznie theologiai tudományosságát és az új gyakorlati tárgyak csak melléktárgyképpen szerepelhetnek. — Ezt a

felszólalást azért tartjuk felette értékesnek, mert sokan vannak, akik az V. évfolyamot a theológián kívüli gyakorlatnak szeretnék lefoglalni s talán azért nyugodtak olyan egyhangulag bele az V. évf. felállításába, mert hiedelmük szerint a tudományos továbbképzés mellőzésével gyakorlati képzést kapnak a leendő lelkészek. Hogy ez nem légből kapott beállítás, igazolja az, hogy vannak, akik az V. évet „gazdasági“ évképpen említik, sőt magánbeszélgetésben olyan beszéd is elhangzott, hogy az V. éven a leendő papok kizárólag egészségügyi oktatást fognak nyerni.

Az V. évfolyam sorsa felől nyugodtak lehetünk. S ezt a nyugalmat az a tudat adja meg, hogy a theologia az új helyén is *theologia* marad. Ezt azért hangsúlyozzuk, ha lenne valaki, aki az V. évről másképp gondolkozik, győzze meg magát arról, hogy az V. évf. *hívatását akkor tölti be, ha új helyén is theologia marad* és senkinek hirtelen csalódást ne okozzon, ha a leendő lelkészek az új helyen sem vetik meg a tudományt és ott is inkább theologusok maradnak és lesznek, mint pl. gazdasági szakemberek. Ebben az önmeggyőződésben az olvasónak segítségére leszünk, mikor néhány fontos megállapítást és igazságot teszünk alább a theológiáról és az életről.

A *theologia új helyén is theologia marad*. Mit jelent ez? A theológiáról tudni kell, hogy miért theologia. *Theo-logia*. A második része a szónak azt jelenti: tan, az első rész azt, hogy Istenről szóló, Istené. Tehát egy olyan tan, vagy beszéd, amit teljesen *Isten határoz meg*. Az V. éven nagy a kísértés, hogy csak a „*logia*“ maradjon meg, de akkor éppen azzá lesz, amilyen meghatározót eléje teszünk, pl. *szocio-logia*. De ez már nem theologia, mert meghatározója nem Isten. Ebből a meghatározásból következik a theologia hármasságának megkötöttsége 1. hogy a theologia írástheologia, vagyis, hogy a Bibliához van kötve; 2. hogy egyházi theologia, vagyis hogy az egyházhoz van kötve és végül 3. *hit theologia*, vagyis hithez van kötve. A theológiának más feladata nincs, mint e hármasságának megkötöttségének tudatában lenni és ennek köteleményeit magára nézve levonni. Ez a követelmény pedig az, hogy a theologia és a lelkész hirdesse az igét, mutassa fel az igét a világgal szemben való egészen más minőségében, vagyis az igeforrás vizét tisztítsa meg a világ szennyeitől, hogy a rábizott ember tiszta vizet igyék és végül azt a gyülekezetet, amelyiket rábíznak vigye, vezesse a forráshoz, hogy ne epedjen el szerfölött. Ma az embereknek a főbajuk, hogy éppen ezt a forrásvizet a lelkész nem tartja tisztán és nem viszi oda a nyáját. Itt gyakorlati képzés a forrástól távoleső mezőkön való időtöltés lesz csupán, ha egy pillanatra is feledésbe megy, hogy a lelkész nem theologus, hanem mondjuk gazda vagy orvos (ez különben még nagyon jó eset), de lehet nagyon könnyen béres vagy kuruzsló is.

Égyes lelkészeknél lelkészi és gyülekezeti munkájuk éppen azáltal lesz alapnékülivé, kapcsolódóvá, rendszertelenné, ötletszerűvé, mert tulajdonoson gyakorlatiasak és felrugták a tudományos elméleti alapot. Senki félre ne értsen! Nem azt tartom idealisnak, hogy a lelkész nap-estig íróasztala mellett a lét és nem lét végső problémáin rágódjék, — ezzel meg lehet ölni egy gyülekezetet — csak azt az egyszerű követelményt, hogy a lelkész maradjon theologus, ami nem valami hajmeresztő követelmény, csupán annyi, hogy semmi más ne kösse: *Isten, egyház, hit*. Az igazságot legjobban egy paradoxonnal fejezhetem ki: minél szabadabb a lelkész az élet (gyakorlati) megkötöttségétől és minél inkább kötött theológiailag, annál szabadabb a theológiától és annál inkább kötött az élethez.

Mit csinál akkor az V. évfolyam? Első sorban (tehát nem másodsorban) megtanítja a theologus ifjút, aki eddig csak theologus volt gyakorlat nélkül, hogy mit jelent neki nem egy elméleti és elvoni, hanem egy *adott* gyülekezetben az igehirdetésre készülni (tudományosan: homiletika) mit jelent egy gyülekezet gondozását végezni (tudományosan: poimenika), gyermekek vallásos nevelését végezni (tudományosan: katechetika), (tehát nem olyan őrdögi dolog az a tudomány) és mindezt nem általánosan, nem esetlegesen, nem elméletben, hanem a gyülekezet adott viszonyában, az egyház alkotta formák között (szövetségek.) És itt is a hangsúly nem azon van, hogy ezek a különböző munkaterületek milyen igénnyel lépnek fel az ifjú lelkésszel szemben, hanem azon, hogy Isten ezeken a munkaterületeken milyen munkát akar elvégezni a lelkész felhasználásával. Az a kérdés tehát, hogy mi *Isten igénye* a gyülekezettel szemben, amelynek az ifjú lelkész felelős vezetője lesz. Ide tartozik annak a megmutatása, hogy az egyháznak és gyülekezetnek házi rendtartása van, tehát a lelkész nem kénye-kedve szerint és nem ötletszerűen vezet egy gyülekezetet. Azt szeretném mondani, hogy a törvény a lelkész *negyedik* megkötője. Amit most mondtam, azt így nevezhetném: az V. évf. első feladata a theologia IV. évfolyamán tanult elmélet *alkalmazása*. És erre azért van szükség az V. évfolyamon és azért nem elég a mai s.-lelkészi gyakorlat, mert a principálisok egy része rég túlvan azon az elméleti alapon, amelyen az ifjú s.-lelkész még áll s melyen a munka végzésében principális támogatását igényelné. Nagyobb a valószínűség, hogy a lelkésznél az V. év után nem megy olyan hamar feledésbe a theologia, mint pusztán két, esetleg több évi s.-lelkészkedés után.

Az V. évfolyam u. n. gyakorlati tárgyai is csak theologiai szempont alatt nyernek hasznos jelentőséget. Senki ne gondolja, hogy a theol. tudomány az életet kizárja. Sőt! Az igazi theologiai tudomány, minden szavával az életre

mutat. De megelőzőleg mindig Istenre néz. A nem theologus lelkész egy-kettőre belefenyelődik ebbe a szövevényes életbe. Viszont a theologus lelkészről senki ne gondolja, hogy az embereknek csak a lelkével foglalkozik és életet a maga súlyos kérdéseivel elsikkasztja. Akit a theologia köt, (a kötöttség fenti értelmében) az a lelkész tudja, hogy neki nemcsak lelkekkel, hanem e világban élő, e világ megkötöttségében és korlátai közé szorított, földdel, politikával, kultúrával, szegénységgel, betegséggel küzdő emberekkel van dolga, ilyenekkel kell együtt élni és velük együtt dolgoznia. Itt nem azon van a hangsúly, hogy az ifjú ember az V. évfolyamon szakismereteket szerezzen csupán, hiszen aki pl. csak a theol. egyik ágában, vagy az élet bármely kérdésében szakismeretre akart szert tenni, tudja, hogy azt nem adják olyan könnyen, mint amilyen sokan az V. évfolyam alatt ígérik; az elemi ismeretek pedig csak nagyon szerencsés helyzetben segítenek, egy olyan mélységesen bonyolult helyzetben, mint a mai: keveset. A primitív ismeretekkel és az ebből származó balfogásokkal a lelkész a falu száználmas figurájává könnyen könnyen felkötözhető magát. Akit az élet sajátosságos szakismeretre kényszerít, a kényszer alatt fogja azokat igazán elsajátítani. És minél komolyabban számot vet azzal, hogy ő az adott helyen a nép felelős szolgálója, annál haszno-

sabb ismereteket fog szerezni a maga és mások érdekében. A hangsúly ezen van: a leendő lelképásztor az V. évfolyamon lássa meg, hogy a gyülekezet adott helyzete, viszonya, kérdése miképpen akadályozza az igehirdetés munkáját és annak a helyzetnek, viszonyoknak, kérdésnek theologiai ismerete és tisztázása miképpen segít az igehirdetés munkájában. Senki ne gondolja, hogy a gazdaságnak, egészségügynek nincsenek theologiai vonatkozásai. Sőt! egy gyülekezet helyzetének, pl. a gazdasági helyzetnek theologiai szempontból való tisztázása a legkényszerítőbb érv, hogy a lelkész a gyülekezet gazdasági életével is komolyan törődjék. Ez a törődés más, mint a magángazdálkodás. Szempont kell, áttekintés kell, meggondolkoztatás kell, munkára indítás kell! Ebből születnek a rendszeres, ko.noly és konkrét gyakorlati cselekedetek. A realis helyzet látásában érti meg a lelkész, hogy az erdélyi magyar református nép mai gazdasági, kulturális, politikai, népegészségügyi helyzetében egy adott gyülekezetben mit kíván tőle Isten. És ha érzi, hogy azt tőle Isten kívánja, akkor nemcsak érez, lát és ért, hanem azonnal cselekszik is. Ott, ahol kell és azt, amit kell!

Ezzel a gondolattal fogadtuk nagyon sokan hallgató helyesléssel az V. évfolyamot. Aki mást gondolt, mondja meg. *Különbén már elkésett!*
Dávid Gyula.

Az egyházkerületi férfiszövetség megalakulása.

Több mint öt esztendeje folynak az egyházkerületi férfiszövetségi munka előkészítő lépései, sajnos meglehetősen lassú tempóban. Eddig nem egészen kétszáz gyülekezetben szerveződött meg a helyi tagozat, az egyházmegyék közül pedig még csak 17 tett lépéseket a megyei tagozat megalakítására. Ilyen előzmények után az egyházkerületi közgyűléssel egyidőre összehívott kerületi előkészítő gyűlés sem tehetett egyebet, mint hogy a kerületi szervezet végleges megalkotása előtt csupán egy szűkebb körű intézőbizottságot küldjön ki. Az intézőbizottság feladata előkészíteni a kerületi közgyűlést, amelyik aztán végérvényesen megszervezné az egyházkerületi férfi munkának ezt a szervét.

Az alakuló gyűlést dr. Makkai Sándor püspök vezette. Megnyitójában rámutatott a férfiszövetségi munka céljára, szervezetére, majd részletesen ismertette annak miniszterileg jóváhagyott alapszabályait. Különös hangsúllyal emelte ki, hogy a férfiszövetségi munka egyházi munka és szerves része a ref. egyháznak. Előterjesztésére az intézőbizottság elnökévé dr. Bene Ferenc főgondnokot, alelnökévé dr. Parádi Ferencet és Kós Károlyt, titkárává Csefő Sándort választotta a gyűlés. Az intézőbizottságnak tagjai még az egyes egyházmegyék elnökei is.

Az intézőbizottság megalakítását fontos lépésnek tekintjük, azonban ez a lépés önmagában nem olajja meg a kérdést. Különösen érdekes volt Fabian László felszólalása, mert azt hangsúlyozta, hogy addig nem lesz komoly férfiszövetségi munka, amíg alkalmas világi emberek annak vezetésére ki nem képeznek. Ebben a felszólalásban sok igazság van. Emberek nélkül a ref. egyházban semmit sem lehet tenni. Ezért kell mindennél jobban hangsúlyozni a férfiszövetségben a ref. férfinevelés gondolatát. Sem kulturális, sem szervezeti, sem gazdasági munkát nem lehet addig végezni, míg

neki nem kezdünk a komoly férfinevelésnek. Másodsor a gyűlésen nagyon világosan meglátszott, hogy az egész férfiszövetségi munka kérdéshalmaza még nincsen kellőképpen feldolgozva. Alig egy-két cikk vagy tanulmány jelent meg erről a munkáról, egyetlen nagyjét és néhány kisebb konferencia foglalkozott a kérdéseivel. Nincs emberünk, akinek a munka megismertetésére és terjesztésére lenne megbízása. A nőszövetségi munka gyors elterjedése nagyban összefügg azzal a munkával, melyet Pilder Mária, mint utazótitkárnő, érdekében kifejtett. Ennek a munkának is szüksége van egy lelkészre (az intézőbizottságban a püspökön és helyettesén kívül nincs egyetlen lelkész), aki mint utazótitkár megindítja a vidék szervezkedését. Emellett feltétlenül szükség van konferenciákra, ahol a munka kérdéseit alaposan meg lehetne tárgyalni. És pedig ezeket, úgy mint „Treiscaune“ megyében, közzetenként kellene megtartani.

Ha ezek az előkészületek megtörténnek, akkor az intézőbizottság munkája nem lesz hiábavaló, helyesebben, ha ezeket a munkákat az intézőbizottság elvégzi, akkor meg lesz a munkájának az eredménye.

De felmerül egy újabb gondolat, Mi van a presbiter neveléssel? Az a szép kezdet, ami ezen a téren indult, hogy megállott. Valaki azt mondotta a kerületi gyűlésen, hogy a férfiszövetség pópresbiterium lesz, mert a mai presbiteriumokkal nem lehet semmire sem menni. Nagyon kell vigyázni erre a szempontra is. Miért akarunk pópresbiteriumot alkotni, ahelyett, hogy a presbiteriumok színvonalát emelnénk? Pótlékokra nincs szükség az egyházban. Eleve veszedelembé megyünk a férfiszövetségi munkával, ha azt a presbiteriummal szembe állítjuk, vagy vele szemben kijátszodjuk. Arra sincs szükség, hogy a presbiterium tagjait férfiszövetség címen egy újabb közösségbe fogjuk. A férfiszövetség nem presbiterium és nem pópresbiterium.

Célja kettős, egyfelől keretet ad az egyház minden férfi tagjának református nevelésére, másfelől a református diakónusi szolgálat szervezeti egysége. A diakónusi szolgálat a gyülekezet szegényeinek, betegének, elhagyottjainak gondozását jelenti, mai szóval szociális munkának is nevezhetjük. A presbiteri szolgálat pedig a kormányzó munkát jelöli. Ez felette van a gyülekezet más munkáinak, mert ez felelős minden más munkáért. Ebből az elvből önként következik, hogy a férfiszövetségi munkába új embereket kell megnyerni vezetőkné, elsősorban olyanokat, akik heresztyén nevelést akarnak adni a gyülekezet férfi tagjainak, másfelől olyanokat, akik az egyház társadalmi munkái iránt érdeklődnek és hajlandók új munkaág megindításában résztvenni. A férfiszövetség diakónusi munkája azonban összetettségű az asszonyok hasonló munkájával. Ezért kell alaposan tisztázni a férfi és nőszövetség viszonyát.

Habár az alakuló gyűlésre, az egyházkerületi szabályzat alapján, hivatalból kapott meghívást az IKE-szövetség, ott egy szó sem esett az ifjúsági és férfiszövetségi munka viszonyáról. Ennek a kérdésnek a tisztázása is fontos, mert a két munka szervesen néz egymásra. Az IKE SzO-ban több mint kétszáz fiatal református intelligens ember van megszervezve, az a törzs,

akire az egyház vezetése fog hárulni. Itt van az az új vezetőréteg, melynek hiányát Fábián László észrevette. Ismerve az intézőbizottság felfogását, meg vagyunk győződve, hogy meg fogja találni a módját annak, hogy az IKE-munka felé is tisztázza a szövetség viszonyát.

Sajnálatlalt láttuk, hogy egyházunk újabb belmisszió atakulatának szervezésében semmi szerepe nincs az egyházkerületi belmissziói előadónak. Nem tagja hivatalból az intézőbizottságnak. Ez csak abban az esetben indokolt, ha a férfiszövetség nem belmissziói munka. De akkor mi? Tehát itt is van egy újabb tisztázatlan kérdés.

Végül a férfiszövetségnek sajtószerve is szüksége van. Ma komoly mozgalom sajtószolgálat nélkül nem tud működni. Eddig lapunk több ízben foglalkozott férfiszövetségi kérdésekkel, olvasótáborához főleg azok tartoznak, akikre a férfiszövetségi munka irányítása hárul. Mi ezt a munkát tovább folytatjuk. A férfiszövetségi élet és munka egyes ellévelyedéseivel vagy tévedéseivel szembeni kritikánk azonban feltétlenül szükséges a munka sikere és a körülötte megbúvó kérdések tisztázása érdekében.

Az intézőbizottság figyelmét legyen szabad ezekre a kérdésekre felhívunk.
László Dezső.

Fontos határozat a lelkészértekezlet ügyében.

Az egyházkerületi közgyűléssel egyidejűleg dr. Makkai Sándor püspök úr az egyházmegyei értekezleti elnökökkel és kiküldöttekkel előértekezletet tartott a kerületi lelkészértekezlet megalakulásának előkészítése és munkabaindítása érdekében. Az értekezleten az óromániai egyházmegye kivételével mindenik egyházmegye képviseltette magát; az értekezlet nagyon fontos határozatokat hozott, melynek alapján végre kezdetét veszi az egyházkerületi értekezlet megalakításának munkája. A kérdés megoldásában eléggé egyhangú vélemény alakult ki.

Püspök úr rámutatott arra, hogy a kerületi értekezlet megalakulására eddig azért nem tett intézkedést, mert mindössze 12 egyházmegyei értekezlet megalakulásáról volt tudomása és az egyházmegyei értekezletek lassú megalakulása a kerületi kiépítés munkáját is akadályozta. Majd ismertette a megalakulás különböző lehetőségeit, a maga részéről, mint az adott helyzetben legjobbat, a képviseleti alapon történő megalakulást ajánlva, melynek értelmében az egyházmegyei értekezletek képviseletéből álló szűkebbkörű választmány elkészítené a lelkészértekezlet ügyrendjét, körvonalazná a választmány és az összes lelkészekből álló kongresszus hatáskörét és végrehajtandó a kerületi megalakulást. A képviseleti alapon történő megalakulás azzal az előnnyel jár, hogy egyik vidék vagy egyik népes egyházmegye nem majorizálhatná a másikat és eleve kizárná a lelkészi testületből a meghasonlást.

Az értekezlet tagjai részéről történt számos hozzászólás mind megerősítette püspök úr előterjesztését. Egyhangú véleményképpen alakult ki és határozattá emeltetett, hogy az egyházkerületi alakulógyűlésnek képviseleti alapon kell összejönnie, melynek feladata lesz: a tisztikar megválasztása és az ügy-

rend elkészítése, melyben körvonalazza a választmány és a kongresszus hatáskörét. Ennek a határozatnak igen nagy jelentőségét abban látjuk, hogy már a kiinduláskor nem az értekezlet formai és demonstratív, hanem tartalmi és komolyan munkáló szempontjait érvényesítették.

Továbbá kérdés volt, hogy a tisztikart is választó képviseleti választmányban az egyes egyházmegyék milyen képviseleti számban vegyenek részt? Több javaslat vetődött fel, így pl. hogy az egyes értekezletek elnökei és titkárai, vagy a kerületi közgyűlési lelkészi képviseleti arányban választott kiküldöttek, végül elnökei és minden 10 lelkész után választandó egy kiküldött alkossák a választmányt. Legcélszerűbbnek azt a javaslatot találta az értekezlet, mely a választmánynak legnagyobb létszámot biztosít, ennél fogva határozatilag kimondta, hogy a képviseleti választmányi gyűlést az egyes egyházmegyék elnökei és minden 10 lelkész vagy a 10 es szám töredéke után választott egy (1) kiküldött fogják alkotni. Megbízatásuk egy évre szól, az év leteltével újra választhatók, kívánatos azonban, hogy minden évben mások választassanak, hogy a lelkészek aktív részvétele a lelkészértekezlet munkájában és végzésében ezáltal is biztosítottassék. Az értekezlet a képviseleti választmányban helyet biztosított a theologiai fakultás tanárainak is. Többen azon véleményüknek adtak kifejezést, hogy a theologia minden tanára tagja legyen a választmánynak, ami, tekintetbe véve a theologiai tanárok alkotó és aktív munkáját kezdettől fogva az egyes egyházmegyék lelkészértekezlet munkájában, nem is volt túlzott kívánság, de mivel egyeseken ezen túldradozó böközés látásra borzongás futott végig, az értekezlet a theologiát is ugyanabban az elbá-

násban részesítette, mint az egyházmegyéket. A theologia részéről az igazgató és egy választott tag lesz a választmány tagja. Kívánatos, hogy az egyházmegyei lelkészértekezlet kiküldöttjei az alkotó és dolgozó lelkészértekezlet eszméjének legyenek a hívei. Különbösen az értekezlet módot nyújtott arra, hogy minden lelkész táncszó tagja lehessen a választmánynak is.

Az értekezlet határozattal kimondotta még, hogy minél gyorsabban össze kell állítani az ügyrendet, melynek e képviselői választmány és a kongresszus hatáskörét kell megállapítani. Ezért 1936 január 20-ig minden egyházmegye lelkészi értekezletének meg kell választania és be kell jelentenie kiküldöttjeit, valamint javaslatukat az ügyrendre vonatkozólag. Egy bizottságnak febr. 15-ig el kell készítenie az ügyrendet úgy, hogy febr. végén a kerületi lelkészértekezlet összehívható és a tisztikar megválasztható legyen.

Végül az értekezlet az ügyrend és a kerületi értekezlet összehívásának előkészítésére püspök úr elnöklése alatt egy bizottságot küldött ki, melynek tagjai: Vársárhelyi János püspök helyettes, dr. Imre Lajos theol. igazgató, Káddár Géza esperes, Kovács László esperes, dr. Árkossy Jenő, dr. Dávid György és Zolyomi Jenő lelkészek.

Úgy gondoljuk, hogy fentti határozattal a lelkészértekezlet ügye mértőrdes lépést tett célja felé és közel van a lehetőség alkalma és ideje, hogy a romániai református lelkészi kar komoly munkára való hivatottságát bebizonyítsa. Minden munkának, amit a maga érdekében fog végezni, az anyaszentegyháznak kell előmenetelére szolgálni és mindenkiében meg van a reménység, hogy erélyes és biztos vezetéssel, a lelkészek készséges munkájával és fegyelmezett viselkedésével csakugyan azzá is fog válni.

Dávid Gyula

A reformáció és a fajiság.

A középkori római egyház, amidőn Isten ingyen ajándékozott evangéliumát és nemzetközi hatalmát, nem a világ meggyőzésére, hanem a népek lelki, kulturális, politikai és gazdasági életének elnyomására és kihasználására fordította, a szkolaszticizmus kemény kritikája, a renaissance és a mindinkább ébredező nemzeti öntudat folytán megrendült és kihívta a reformációt. Az isteni tekintély birtokában büszkélkedő és világalomra törő pápaság, a minden tudomány és hatalom kezdete és végpontja, nem tudta a szabad vizsgálódás utáni törekvést és az egyre erősödő nemzeti érzést tovább már bilincsekben tartani. A visszaélések miatti katasztrófa bekövetkezett s a reformáció szükségképpenisséggel megszületett.

Igy a reformáció útját nemcsak az emberiség általános lelki éhsége, hanem a mindenkép érvényesülni akaró nemzeti érzés is egyengette s szilárdította meg. Különösen ezen útbóbbinak volt nagy szerepe abban, hogy a katholicizmus ereje aláaknázódjék és megtörjön. Az erőszakosan lefojtott nemzeti gondolat s a faji féltékenység kezdte ki először az internacionális római egyházat, készítette elő és juttatta diadalra a reformációt. A reformáció viszont, jóllehet Luther egyéni problémájából fakadt, nemzeti öntudatot öntött a népekbe, azonnal nemzeti ügygé lett s magával hozta a faji öntudat megerősödését és felvirágozását. A reformáció és fajiság ily módon találkoznak és támogatják kölcsönösen egymást.

Az evangélium igazságainak érvényesítéséért küzdő Luther nemcsak az igaz hit prófétája, hanem német népének is bajnoka volt. Jó hazafi s testestől-lelkestől német volt. Németül prédikált, németnyelvű liturgiát alkotott, német fordítású bibliát adott a nép kezébe és német iskolák felállítását sürgette. Nemcsak az evangéliumi protestantizmusnak, hanem nemzetének is nagy szolgálatot tett. Ezért az egész német nép csakhamar szabadítóját és nemzeti hőst látta benne. Melléje álltak úgy a német rendek, mint a német parasztok és elszántan küzdöttek a reformáció kivívásáért, mert az egyuttal nemzeti szabadságuk biztosítását is jelentette.

S így történt ez minden országban és minden nép között, ahová egyszer csak eljutott a reformáció. Mindenütt az anyanyelven és az egész nemzethez szólt az evangélium. Nemcsak a német, hanem a reformációt befogadó összes nemzetek faji öntudatának ébredését és erősödését is hozta magával. A római egyház szerinti szent néltséggé és hajadonság helyébe a családi élet szentségét állította, miáltal a papok, szerzetesek

és apácák hatalmas táborát bekapcsolta a faji fenmaradást biztosítók: a családi életet élők közösségébe és a nemzetnek aktív tagjaivá tette. A katholicizmus azon felfogását, hogy egyedül szent csak az egyház, az egyházi hivatás és cselekmény, oda módosította, hogy szent a hűséges munka, az egyház és nemzet iránti kötelesség lelkiismeretes teljesítése. Hangsúlyozta, hogy az egész életet, beleértve a nemzeti életet is, meg kell szentelni az evangéliummal. A nemzeti erőket és kincseket ki kell fejleszteni, gyümölcsöztetni és Isten dicsőségének szolgálatába állítani. Föllandította a népoktatást és népnevelést. Szabaddá tette a hitet, a gondolatot, a vizsgálódást, értelmet, tudományt. Megpendítette az anyanyelvet a templomokban, iskolákban, bibliafordításokban, a reformáció irodalmában. Megbontotta az egyház és az állam közötti évszázados egységet. Mindezek által pedig hatalmas lépéssel vitte előre a nemzeti egyházat, a nemzeti állam és a nemzeti kultúra ügyét. Ugyannyira, hogy a reformáció története tulajdonképpen az egyes nemzetek története is. A reformáció eredményei a nemzetek életének minden mozzanatában mutatkozik s valóságos nemzeti ügy lesz. A reformátorok nemzetük sorsáért aggódó próféták, a reformáció hősei: nemzeti hősök, a reformáció tudósai: nemzeti tudósok, a reformáció költői: nemzeti költők, a reformáció vértanúi: nemzeti vértanúk. Ennélfogva a római egyháznak a reformátorok és a reformáció elleni erőszakos fellépése, nemzetgyalázás számba megy s a megsértett nemzeti önérték, a veszélyeztetett nemzeti szabadság, a fajfenntartási ösztön adja a reformáció hívei kezébe a fegyvert és vivja ki a lelkiismereti, a vallás- s egyszersmind a nemzeti szabadságot is.

Természetes azonban, hogy Isten evangéliuma s igazságainak felszínrehozatala és érvényesítése volt az első s a legfontosabb. A nemzeti megújulás csak velejárója és következménye volt a lelki megújulásnak. A reformáció mindvégig evangéliumi maradt s a fajiság kérdése szorosan kapcsolódott hozzá, de nem nyelte el. Ahol a reformációt a nemzeti eszmék hatalmukba kerítették s a maguk külön céljaira akarták felhasználni, ott azonnal megbomlott az egység s alapjaiban ingott meg minden. (Pl. a cseh huszitizmus, a német paraszilázadás.) A reformáció és fajiság szép harmóniában éltek. A reformáció hozta az evangéliumi erőket, felszabadította a lefojtott faji öntudatot és megszentelte. A fajiság pedig diadalra juttatta a reformációt, fegyverrel is megvédte és véghez vitte az evangéliumi egyházaknak nemzeti egyházak formájában való

újjáteremtését. Így szolgálta a reformáció a nemzeti gondolatot és így munkálta a nemzetek belső megújítását, a fajiság pedig a diadalmaskodó reformáció ügyét.

A reformáció és a fajiság e harmónikus viszonya döntő befolyással volt a protestáns egyházak és az egyes nemzetek közti viszony kialakulására. A reformáció a nemzetek szerint különféle utakat választott és több felekezetre szakadt, de csak azért, hogy mindeikkel megtalálja a kapcsoló pontot és az egyensúlyi helyzetet. A protestánsizmus története nagyon szépen mutatja, hogy az evangéliumi reformáció szelleme milyen csodálatosan egyesült az egyes nemzetek lelkével s habár ez az egyesülés a lelki szükségek és a kultúrának megfelelően a protestáns keresztyénység sajátos alakulatának egész sorát is eredményezte, mégis meg van az összes protestáns felekezetek és nemzetek közti együttműködésnek a lehetősége és útja. Ezt sohasem szabad szem elől téveszteni, mert mihelyt megbomlik a köztük levő harmónikus egység, azonnal kalandba bocsátkozik a bomlást előidéző fél.

Sajnos, azonban az utóbbi időben épp a reformáció szülőföldjén, a nemzeti-szocialista német birodalomban, az egyház és állam közti évszázados áldott harmónia fölborult s a német nemzet veszélyes kalandba bocsátkozott. Ugyanis, a kommunizmus romboló munkája folytán totális válságba jutó német birodalom kitermelte a nemzeti-szocialista szervezetű totális államot, amely szigorú kritika alá vett mindent és megálapította, hogy Luther tökéletlen, csak félreformációt végzett s ma új reformációra van szükség. Az új reformációnak pedig nem individualista és evangéliumi, hanem népközösségi és német faji jellegűnek kell lennie. Nem az evangéliumi keresztyéni hitből, hanem a német hitből kell fakadnia. A teljes reformáció kérdése nem az: hogyan üdvözülhetek, hanem ez: mi szolgálja az egész német nép javát.

A totális állam különben sem tűrheti meg az egyházat maga mellett, mint melléjérendelt életközösséget, mert ebben az esetben a vallás az állam élelszféráján kívül esnék és magánügy lenne. Már pedig a vallás népiügy (Volkssache). Az állam-ellenes felfogású ortodox és dialektikai theologia egyháza sem exisztálhat, sem az állam fölötti katolikus egyház, mert a hatalmat nem ő adományozza az államnak, az ő feladata csak a szolgálat, de még az állam fennhatósága alatt levő egyház sem, hanem csak a „totale Kirche im totale Staat”. Hogy Luther is ezt mondta: „Damit meinen wir, dass innerhalb der Totalität des Staates die Totalität der Kirche zur Wirkung kommt.” Ennél fogva totális államban, amely nemzeti-szocialista színezetű, csakis faji alapokon felépülő totális egyház lehetséges, vagyis német népegyház a német államban, amely az egész német népet magába foglalja, mint a német állam. Más egyháznak s vallásnak ott létjogosultsága nincs. Így a német birodalomban ma csak a fajilag meghatározott és a német talajon nyugvó vallás számít igazi vallásnak s egyedül csak ez élvezheti az állami támogatást. Az ezt a vallást követők egyháza, a Harmadik Birodalom egyháza.

Nyilvánvaló, hogy e faji alapon végbemenő reformáció és a faji gondolat szolgálatában álló egyház megdőbbsen minden józanulgondolkodó és evangéliumi alapokon álló embert. Hisz a német birodalomból hivatalosan csakugyan száműzetett az evangéliumi keresztyénység, de azért vizsgálódjunk csak tovább.

A német vallásnak eszerint Luther és a mai theologia is még mindig a zsidók vallásán rágódik, pedig minden fajnak megvan a maga külön vallása s azt kell kiépítenie. Krisztus „art- und sassenfremd”, nem zsidó s minden néphez küldetett. A benne való hit nem elidegenedést jelent, hanem „Rassenvollendung“-ot. Ezért a német keresztyének is hozzájárulhatnak, hogy megerősödjenek, hisz a misszió bizonyítja, hogy a fajilag tisztá és egészséges nép, ha fölveszi a keresztyéniséget (a németesen értelmezett keresztyéniséget) erősebb lesz. A vallás amúgy is meg van fajilag határozva s az a hivatása, hogy a fajok szolgálatában állva munkálja az egyes fajok kifejlődését, megerősödését és tökéletes-

ségre jutását. A keresztyéniség faji meghatározottságát és faji különbözőségét világosan mutatja a nagy vallásos személyiségek vallásának vizsgálata. Így pl. Origénus, a görög; Ambrosius, a római; Augustinus, az északafrikai; Franziskus, az olasz; Ignatius, a spanyol; Luther, a német; Kálvin, a francia; Cromwell, az angol; Kierhegaard, a dán; Söderblom, a svéd; Hans Hauge, a norvég; Comenius, a cseh; Bethlen Gábor, a magyar; Tolsztoj, az orosz; Gregory, az amerikai; Sundar Sing, az indiai; Sunyat Sen, a kínai; Kagawa, a japán faj által meghatározott vallásosságot tükrözi. A német nép tehát elutasítja az idegen faji alapon épülő keresztyéniséget, mert az csak megzavarja, hátráltatja fajiságának kifejlesztésében, ellenben a német faji alapra helyezett keresztyéniséget, amit a német lélek formál ki, azt örömmel vallja a magáénak s készségesen építi ki, mivel az a német népből indul ki és biztosítja az eddig idegen alapokon építő és szétszakadozott, felekezetekre tagolódott német népek egy egységes néppé való összefogását. Egy Isten, egy nép, egy állam, egy vallás, egy közösség! Ez a német keresztyének jelszava s ennek faji alapon való megvalósítása egyetlen törekvésük. Ezért kell csak a keresztyéniség!

Az egész szélsőségben járó Rosenberg, Hauer, Lüdendorff stb. mythoszával most nem foglalkozom, mert ezek nem elégszenek meg azzal, mint a német keresztyének, hogy a keresztyéniséget alárendelik a fajiságnak, hanem teljesen elvetik az Isten-hitét, a tiszta pogányságba rohannak a német faj imádatában és istentésében élnek ki magukat. Ez is azonban elég világosan mutatja, hogy a reformáció és a fajiság kérdését mily tévesen itéli meg Müller a német birodalmi egyház püspöke és hívei, mily erőfeszítéseket tesznek, hogy a faji lélekkel oly evangéliumot tudjanak gyártani, amely százszázalékosan szolgálja a fajiságot, de amelynek az igazi evangéliumi reformációhoz semmi köze sincs.

Szöcs Endre.

Hirdetés pályamunkára. A kalotaszegi ref. egyházmegye közgyűlésének határozata alapján pályázatot hirdetek az alábbi kérdéssel foglalkozó munkára: *„Adott viszonyaink között mit tehet az egyház az egyke fenyegető veszedelem ellen?”* Célunk: népünk e réven való pusztulásának és romlásának lehető feltartóztatása, zajtalan mentőakció beindítása és folytatása. A jelige alatt beadandó munkálatok terjedelmére korlátot nem állítunk. Megvalósítható eszméket és gondolatokat keresünk és várunk. Pályamunkát vissza nem adunk, ellenben célunknak megfelelően mindeniket szabadon felhasználhatjuk. Pályadíj 3000 lei, melyet egy munkáért is odaitélhet, de két vagy három részre is megoszthat, esetleg felemelhet az egyházmegyei tanács. Határidő 1936. évi április 1. Dolgozatok „A Kalotaszegi Református Egyházmegye Esperesi Hivatala, Huedin. Jud. Cluj” címre küldendők. — Huedin, 1935 nov. 15-én.

Bokor Márton, esperes.

A „Magyar Népegészségügyi Szemle” november 15-i száma a következő tartalommal jelent meg: Dr. Fránki József: A rák-előző bőrelváltozások, dr. Trombitás József: Hogyan kell viselkednie a terhes nőnek?, dr. Pataki Jenő: Utazás a falu körül, dr. Balog András: Vörheny A Vasárnapi Iskolában Gergely Endre dr. a gyermekégeszségtanból „A csecsemők természetes táplálásáról” tr. Kisebb közlemények közül a Csecsemő-súly és hosszúság növekedésének adatai, Bányák és kínai közmondások, A torokmandulák bántalmat, A világ sajtófogyasztása, valamint könyvszemle egészítik ki a hasznos és változatos tartalmat.

A „halottak napja“ egyháztörténeti megvilágításban.

Néhány év óta a református egyházi sajtó ismételten rámutatott a „halottak napja“-val kapcsolatos vallási ferdeségekre. A bírálók különösen azt élezték ki, hogy a „halottak napja“ egy pogány szokást konzervált a gyertyák égésének formájában, amelyhez a római katolikus egyház részéről hozzáfűződött az a fel fogás, hogy a gyertyaégés tulajdonképpen engesztelőáldozat a meghaltak lelkiüdvéért.

A halottak napjának ilyen értelmezéséről Bod Péter is tudott. Szent Heortokrates című könyvében, a 142. oldalon említi, hogy némelyek ítélete szerint a Minden Lelkek napja „jött a a pogányoknak szokásokból, aholott 12 napok voltak februáriusban arra rendelve, hogy a megholtaknak lelkekért könyörögjenek, áldozanak, viaszgyertyákat gyújtsanak a azoknak ugy szerezzenek nyugodalmat.“

Ezzel a protestáns köztudatban meglehetősen elterjedt beállítással szemben a kérdés történeti vizsgálata kétségtelenné teszi azt a tényt, hogy bár az említett pogány kultuszi cselekmény valóban létezett, a keresztyén vallásban kialakult „halottak napja“ egészen más gyökérről sarjadt ki.

Az a hívő szokás, amiből a mai „halottak napja“-nak megülése kialakult, hajdani alakjában a Krisztusban történt kijelentés hitének bizonyágtevőieért hálaadó emléktisztelet volt az őskeresztyén gyülekezetekben. A Krisztus-követők elleni kegyetlen üldözések miatt egészen Nagy Konstantin idejéig a keresztyén kultuszi élet többnyire rejtkehelyeken, többek közt az őskeresztyén temetkezési helyeken, a katakombákban folyt. Rossi szerint (La Roma sotteranea Christiana, 1874—79.) a katakombák egy részének keletkezési ideje az első század vége, a többiek pedig a második századból valók. Ezekben a földalatti kamrákban és alagutakban találtak oltalmat az Ige körül csoportosuló hívők az ellenséges rajtaütések elől. Csak Nagy Konstantin alatt jöhettek elő bátorságos szívvel Isten szabad ege alá. De az elmúlt idők emléke nem szállt el, a keresztyén temetkezési helyek, elsősorban a hit vértanúinak sírjai, ezentul is kegyeletes tiszteletben részesültek s az élők gyakran odajárultak a holtak sírjaihoz, vagy a katakombákhoz, hálát adni a szabadsulásért. Az első időkben a hálaadás azért szólt, hogy Isten az övéinek a megváltó Krisztusban való hitét a katakombák mélyén, a holtak pihenőhelyein, kegyelmesen megvédelmelte a veszedelmektől s lehetővé tette, hogy a földalatti sötétségben is beragyogja a lelkeket Krisztus világossága. A hálaadó emlékünnepe aztán idővel a katakombákból átszármazott a későbbi temetőkertekbe is s amint nemzedék nemzedék után távozott az élők sorából, az újabb generációk már nemcsak a katakombák emlékéért adtak hálát, hanem azért is, hogy

Isten az immár sirbaszállt elődök sorozatán végig az utódok számára is fenntartotta a krisztusi hit drága örökségét. Valószínű, hogy a katakombai fáklyafény vagy gyertyavilág melletti gyülekezések emlékére ebben a korszakban gyökerezett meg a gyertyák használata. Ennek a szokásnak a jelentése azonban rendre elmosódott s utóbb már csak annyi emlékeztetett rá, hogy az új temetők felszentelésekor *három gyertyát gyújtottak: a három gyertya a Szentháromságot jelképezte, melynek nevében és hatalmával fog végbemenni a halottak feltámadása.* (Lásd Némethy Lajos: Szerartások; Lonovics: Archeologia; a gyertyahasználat eredetére nézve Bod: Heortokrates, 180 l.)

A keresztyén időszámítás első tíz századában még nem volt külön naptári dátuma a „halottak napja“-nak. Odilo clugnyi apát rendelte el 998-ban, hogy a Benedek-rend zárdájában november 2-án tartanak imákat és könyörgéseket a halottakért. Később XVIII. János pápa ezt a vallásgyakorlatot az egész egyházra kiterjesztette és kötelezővé tette. Utóbb november 1. estéjét, vigiliáját is hozzácsatolták a halottak ünnepéhez s harangszó mellett végzett esti gyászistentisztelet után a sirokat felvirágozták. Az esti sötétségben szükséges volt világításról gondoskodni s ekkor kapcsolódott be ide is a templomszenteléskor szokásos három gyertya alkalmazása minden sírnál, az említett jelképes értelemmel, mely a Szentháromságnak a halál feletti hatalmára utal.

Hogy az azóta eltelt idő alatt, napjainkig, milyen tolmácsolást nyert a római katolikus egyház vallásgyakorlatában ez az ünnep, az más kérdés. A német protestáns egyházban, vagy Amerikában (ahol különben gyertyák helyett csillagsávos zászlócskákkal díszítik a sirokat) ma se jut eszébe senkinek, hogy a halottak napjához más jelentést fűzzön, mint az őskeresztyén szokás szerinti hálaadó emléktistentiszteletét.

Mindebből kitűnik, hogy a halottak napjának megtartása ellen, *ha annak eredeti gondolatit tartalmát és valódi keresztyén jelentését fogadjuk el, nincs miért tiltakoznunk.* A Szentháromság életadó hatalmára utaló három gyertya jelképét pedig éppúgy nem lehet ártalmasnak mondani hitünk szempontjából (feltéve, hogy van öntudatos református hitünk), mint azt a jelképet, amelyet a karácsonyfán égő gyertyácskák fejeznek ki: hogy Jézus a világ világossága.

Maksay Albert.

A magyar parlament épületében levő országgyűlési múzeumot most bővítették ki az utolsó húsz esztendő politikai történetének dokumentumával. A gyűjtemény két csoportra osztható. Az első csoport: a magyar alkotmány és a magyar parlamentáris élet története a világháborúig. A második rész: 1914 nyarával indul, ez a világháború, az azt követő viharok és a parlamentáris élet újjáéledésének története.

Theologus ifjaink megsegítése.

Amióta Kovács István a „Kiáltó Szó” f. évi 6-ik számában közzétette „Nyílt levélét a cluji ref. theológiát végzett lelkészekhez és tanárokhoz” a theologus ifjúság megsegítése tárgyában s a lap 7-ik számában magam is hozzászóltam a kérdéshez, állandóan lelkesen feleltem az ügy. Sokat töprengtem és el-gondolkoztam, hogy lehet-e a mai nincstelen világban a nagyon szűkösen élő, szinte mondhatnám: vergődő lelkészekről akkora újabb áldozattételt kérni, mint aзи hozzászólásomban jeleztem... Lelkiszemem elé sereglettek kopottas ruhában, gondok fellegetől árnyékoltan pásztorlelkészeim és többször kísértett a kérdés: hát van merészséged ekkora újabb tehervállalást kérni azoktól, akik már az eddigieket is alig-alig bírják?! Végül is azonban átéreztem azt, hogyha kell — szabad! és tudván, hogy „Isten az, aki mánkálja bennünk mind az akarást, mind a munkálást jó kedvéből”, elhatároztam, hogy vállalom a merészséget egyelőre egyházmegyéim kötelékébe tartozó pásztorlelkészeim előtt. A kérdést az 1935. IX. hó 19-iki egyházmegyei közgyűlésünkön eléjük tártam: az erdélyi egyházkerület legszegényebb egyházmegyéjének anyagiakban koldus pásztorai elé. Nem sokat indokoltam, egyszerűen, talán kissé elfogódottan kértem tőlük a támogatást: a 2 százalék kongruasegélyt, kérve őket, hogy szívetelt kézzel döntsenek a kérés felett... És kérés szavamra elhangzott az a szó, amelyben benne volt a boldog felajánkozás és élniakarás szent bizonysgtevése: „megadjuk.”...

A határozatot minden kommentár nélkül itt közlöm: 12/1935. jvli sz. Esperes-elnök előterjeszti határozathozatalra a máj mai esperesi jelentésében vázolt fontos és nagy horderejű kérdést: a Theologia, ill. ifjú theologus testvéreink megsegítésének a kérdését. Kéri, különösen lelkipásztorlelkészeit, hogy szívetelt kézzel gondolkozzanak az ügyről és hozzák meg áldozatukat az élet, a jövőnd ügyében. Mutassák meg azt, hogy méltó utódai a gályarab praelikátoroknak és feketé, sokszor nagyon szűkösen kenyerekből is boldog szívvel törnek le egy egy darabot a jövőnd pásztor-nemzedék megsegítésére.

Egyházmegyei közgyűlésünk a theologus ifjúság megsegítése tárgyában a következő határozatot hozta:

1. Minden kongruás lelkész hozzájárul a nemes ügyhöz hongrudjának 2 százalékával 1935. év szeptemberétől kezdődőleg. A 2 százalékot minden lelkész önként, áldozatkészségből felajánlotta és felhatalmazást adott esperesának, hogy ezen összeget a kongruasztás kapcsán illetményéből havonta levonja és beszolgáltassa a Theologia gondnok hivatalába a theologus ifjúság megsegítésére. A kongruát nem élvező lelkészek — amint és ahogy módjuk van — szintén részt vesznek a segítő akcióban és az e célra szánt összeget esperes aa kezéhez juttatják, ki továbbítja illetékes helyre.
2. Az egyházközségeknek a segítő akcióban való részvétele úgy történik, hogy megmarad továbbra is az a rovat-al-hordozás, melyet azért vállaltak volt, hogy egy „Theologiai alap” létesíttessék a Theologia 30 éves jubileuma emlékére 1927-től kezdve. Az e címen összegeket egyházközségek félénként fizetik be esperesi hivatalhoz, ill. esperesi hivatal útján az illetékes helyre.
3. Egyházmegyei közgyűlésünk maga részéről is kéri esperes adt, hogy a megsegítés egyetemes, egész egyházkerületünkre kiterjedő ügye érdekében, áldozatkészség és hasonló állásfoglalás céljából keresse fel a testvéregyházmegyélek espereseit és lelkészertekeletit elnökeit.
4. Amennyiben esetleg, netalán, bármi okból, az egyetemes akció nem járna olyan eredménnyel, hogy minden ifjú theologus testvérünk segítése lehetővé váljon, az egyházmegyékből befolyó segítség elsősorban az egyházmegye területéről való theologus ifjak

megsegítésére fordítatik esperesi, ill. egyházmegyei tanácsi határozat alapján.

Ezek után azt is közlöm is közlöm, hogy ezen határozatot megküldtem minden egyházmegyének, kérvet esperes testvéreimet s általuk a lelkészertekeletit elnöktestvérelmet, hogy tegyék szívetűkké ezt a kérdést, csatlakozzanak hozzánk és együtt alkossuk meg, tegyünk örökre élővé a ref. lelkipásztoroknak theologus ifjúságunkat segítő patronázs egyesületét. A hűség kedvéért közlöm hozzájuk intézett leveletem:

Nagytisztelétű Esperes Ur! Kedves Testvérem!

Csatoltan szeretettel megküldöm egyházmegyéim 1935. IX. hó 19-iki közgyűlésének theologus ifjú testvéreink megsegítése tárgyában hozott 12/1935. jvli sz. határozatát azzal a szives kéréssel, hogy légy jó legmelegbb pártfogásodba venni ezt az ügyet s egyházmegyéid lelkészertekeletit elnökével együtt megvívni lelkésztestvéreinket a közös és egyetemes akcióban való áldozatos részvételre, hogy ezáltal a bo ús fellegek szétoszoljanak e kérdés szomói egeről... Kérés szavam, úgy hiszem, nem szorul bővebb indoklásra, hiszen Ti magatok is bizonyára ismeritek azt a küzdelmet, melyet nyomunkba lépő ifjú pásztorlelkészeink vívnak a theológián a nincstelenséggel, tanulmányi előhaladásukat és pásztori szolgálataira való készülődésüket megbénító, sokszor egészen az éhezésig menő, nélkülözésekkel. Tudom, átérzitek, hogy bizony félrevert harang kongása az, mikor az igazgatói évszór jelentés ezt szögezi le: némelyeknek csak úgy jutott némi tápidék, hogy egyesek vagy csoportok lemondtak ételadagjukról, éhező theologus testvéreik számára! Egyházmegyéim általánosságban is, egyes egyházközségeit illetőleg is, a legszegényebb az egész egyházkerületben; lelkésztestvéreim is mind-mind, mint szegény porták gazdái, élet-halál harcot vívó kis bástyák őrtáplói, koldusok anyagiakban és sajátmögük s családjaik fenntartásáért erejükön feláll küzdelemre vannak kényszerítve... és mégis — kérés szavamra boldogan ajánlkoztuk fel áldozatos segítésre a jövő pásztor-nemzedékért! Volt abban valami megható, történelmi pillanat, mikor minden lelkésztestvérem ajkáról egyszerre elhangzott az az egyetlen szó, amelyben benne volt valamikor egy egész szenvedő nemzet hősi lelkesedése és boldog felajánkozása: „Megadjuk!”

Arra kérlek Titeket testvéri szeretettel: csatlakozzatok hozzánk... jöjjetek velünk!... „Amig időnk van, cselekedjünk jót mindenekkel, kiváltképen pedig a mi hitünknek cselédeivel.”

Testvéri szeretettel kérem szives választot és köszöntelet. Teius, 1935. október 8-án. Nagy Ferenc esperes s. k.

Soralmat zárva, kérem a Kegyelem Istenét, hogy vegye gondviselő pártfogásába és valósítsa meg ezen szent ügyünket, hogy boldog nyereségünk legyen a zsoldáros király ígérete: „Aki könnyhullatással vetnek, yigadozással aratnak majd; aki vetőmagját sírva emelve megy tova, yigadozással jó elő, kévéit emelve.”

Nagy Ferenc, esperes.

Református Theológiánk Ifjúságának egy csoportja napokon keresztül a házsongárdi temetőt járta. Az IKE célkitűzései közzé felvett és a multat megbecsülő sirgondozást végzett. Nehéz földmunkával négy régi ref. theol. tanár és az 1673-ban elhalt Kovácsnai Péter ref. püspök sírját hozták szépen rendbe és állították helyre a ledől síremlékeket és így megmentették az elfeledéstől. Ime, egy eléggé meg nem dicsérhető és követésre méltó szép ifjúsági munka.

EGYHÁZI KRÓNIKA

*Egyházkerületünk Igazgatótanácsa néhány héttel ez-
előtt adta ki részletes jelentését az 1933–1935 között
történt fontosabb egyházi eseményekről.*

A jelentés fontos történeti forrás ezeknek a nehéz éveknek igazi megismerésére. Részletes jelentések számolnak be a kis 85 oldalas kiadványban egyházunk nehézségeiről és munkáiról; általában mindarról, ami e két súlyos esztendő alatt egyházunk életében történt. Mivel e jelentés nem jut el minden kézbe, bizonytalán érdekelni fogja olvasóinkat az a rövid iemertetés, melyet az alábbiakban közlünk:

A jelentés 5 részben tárja fel egyházunk két évi munkáját, beszámolóva a közigazgatás, az egyházi vagy-
nyon változásai, a tanügy, az iratregisztráció és az anyagi, gazdasági élet kérdéseiről. A jelentések között legérde-
kesebbek és legrészletesebbek a dr. Illés Gyula és Mester Mihály előadók által készítették; amaz a köz-
igazgatási és iskolai ügyekről, emez pedig a gazdasá-
giakról. Rendkívüli érdekességgel bír ezenkívül az a ki-
mutatás, mely az áttérésekről, valamint az egyházköz-
ségek és kollégiumok vagyoni helyzetéről s annak vál-
tozásairól szól. Ezt a kimutatást már régóta várták mindazok, akik számadatokban is szerették volna is-
merni egyházunk és iskoláink veszteségét az impérium
változás óta.

Az egész kiadványt átolvasva, egy központban álló
fájdalmas tényit kell megállapítanunk szinte minden ol-
dalon: az állami hatalom egyre növekedő befolyását
egyházi ügyeinkbe, folytonosan ridegebb és ellensége-
sebb magatartását velünk szemben. Kezdvé a kongrua
üggyel, mellyel kapcsolatban rendkívül súlyos és nagy-
jelentőségű intézkedések történtek hátiányunkra. Ha
ezek továbbra is fenntartatnak — írja az előadó-taná-
csos — „néhány év alatt számolnunk kell azzal, hogy
a kongrua lelkészeinktől elvételük”.

Jóslatteljes szavak, melyeknek fontosságát mind-
annyian meg kell értenünk. E régóta fenyegető vesze-
delemmel egyszer már bátran szembe kell néznünk.
Mennyit jelent anyagilag most a kongrua? A kimutatá-
sok szerint az utóbbi években folyton csökkent, sze-
mélyenkint 800—2000 lejtől csökkent. A külön-
böző javító és csökkentő intézkedések miatt ez az ál-
landó hullámvás még jobban látszik, ha egy összegben
nézzük egyházkerületünk lelkészei által kapott összes
kongruát. Ez az összeg havonként 936.361 (1934-ben)
leiről 1.718.752-re emelkedett (1935 első 3 hónap),
majd újra 1.346.246 leire csökkent. Ha ennek a közép-
arányosát vesszük, általában mondhatjuk, hogy a kon-
grua havonként 1.500.000 lejt jelent összes papjaink
számára, egész évre pedig 18.000.000 lejnyi összeget.
Ezért reszketünk annyit, emiatt túrrunk és szenvedünk,
lemondva anyai jogos lépésről, egyházi feladatról és
Istentől reánk bízott kötelességről.

Pedig hovatovább mind jobban meg kell látnunk,
hogy hiába minden lojalitásunk, türelmünk és meg-
alázkodásunk: előbb-útóbb el fogjuk veszíteni azt. Ép-
pen azért, mert göröcsösen ragaszkodunk hozzá. „Valaki
igyekszik az ő életét megtartani, elveszti azt és valaki
elveszti azt, megeleveníti azt.” Talán sohasem illet így
reánk az evangélium igazsága, mint most. Mert nyil-
vánvaló: egyházi kötelességeink teljesítése nagyon sok-
szor nem tetszik a világi hatalomnak s minden ilyen
esetben a kongrua felfüggesztetik vagy elvételük. A mai
kisebbségellenes légkörben bármit is teszünk, mindent
ellenünk magyaráznak. Tehát mindenképpen számolnunk
kell a kongrua elvételének egyre jobban közeledő es-
hetőségével, hogy amikor majd bekövetkezik, legyünk
felkészülve.

Az igazgatótanácsi jelentésekből különben egyik
oldalon a külső nehézségek növekedését, másikon a
belső munka eredményeit láthatjuk ez alatt a két év
alatt.

Külsőleg: A belmissziós munkák egyre több aka-

dályal találják szembe magukat. Csendörök, jegyzők,
tanítók akadályozzák meg az összejöveteleket, avatkoz-
nak bele azoknak programjába. Őt községben történt
meg, hogy református gyermeket kényszerítettek ortho-
dox vagy görög kath. templomban való megjelenésre,
térdeplésre és keresztvetésre. Három paptól elvették a
kongruát, mert „az állam érdekei ellen” működtek.
Egyetlen fiú kereskedelmi iskolánk előbbi években meg-
adott nyilvánossági jogát visszavették. 128 elemi isko-
lánk nyilvánossági jogát nem adták meg; különféle
ürrügyek alatt kéréseinket visszautasították. Új tanerők
és iskolák beállítását két év alatt egyetlen esetben sem
engedélyezték, sőt azóta négy iskolánkat zárták be. A
beiratkozási, névelemzési és más anyagi (bélyegkötele-
zettség a dovadáknál) nehézségek miatt elemi isko-
lánkba 1934—35-ben már 2352-vel esett a létszám, ho-
lott a tankötelesek száma emelkedett. Az állami isko-
lákban tanuló református növendékek vallástanítását
megnehezítették. Sokhelyt külön „autorizációt” kértek
a papoktól a vallástanításra; másutt meg azt követel-
ték, hogy a vallást is román nyelven tanítsák. Egy mi-
niszteri rendelet szerint a lelkeszt nem lehet mással
helyettesíteni a vallástanításban; ha akármilyen ok
miatt nem taníthat, a tanító végzi helyette a vallás-
tanítást. Az iparosinasiskolákban vallástanítás helyett
miniszteri rendelettel „általános erkölcsstan” vezetett
be, melyet azonban a görög keleti román pap tanít.
Mindezen sérelmek ellen az Igazgatótanács kellő idő-
ben és helyen lépéseket tett, de ezek csak a legkritikább
esetekben vezettek némi apró eredményekre.

1933 január 1-től kezdve az egész erdélyi ref. egy-
házkerületben 2139 kitérés történt, melyből a román
egyházakba 905. Vidékek szerint legelőbbben a román
egyházakba tértek a székely megyékben, különösen a román
Erdővidéken. Az impérium változás óta egyházmegyéink
és kollégiumaink anyagi helyzetében a következő válto-
zások történtek: 1918-ban összes egyházmegyéinknek
48.517, kollégiumainknak 12.497 hold ingatlan birtokuk
volt. Előbbieknek kisajátították kb. egynegyedét (pon-
tosan 14.843 holdat), míg a kollégiumok birtokainak
háromnegyed részét vették el (9577 holdat). Az egyház-
megyék elvett birtokainak forgalmi értéke a kisajátítás-
kor 122.500.028 lei volt, míg a kollégiumoké ennek
mintegz kétszerese: 246.346.750 lei. Hogy az elvett föl-
dek és erdők kisajátítási árából mennyit kaptak meg,
arról a jelentésben sajnos nincsenek adatok.

Az igazgatótanácsi jelentés örvendetes része a
belső erők felébredéséről szól. Két év alatt 37 község-
ben emeltek új iskolaépületeket, tantermeket, 3.813.000
lei értékben. Kibővült a ref. kórház épülete; felépült a
diakonissza otthon; egyik székelyföldi leányiskola új
internátust kapott. Általában csendes jellegű építő
munka folyt az egyházban annak bizonyosságául, hogy
népünk szereti egyházát és ragaszkodik annak intéz-
ményeihez.

A cölátfeti ref. egyházmegye közgyűlésén szomorú
adatok derültek ki az esperesi jelentésből. Az egyház-
megye 42 gyülekezetben 27.530 lelket pásztorol. Tan-
köteles gyerekek egy része a 12 ref. iskolába jár, a
többiek tulnyomó százalékban az állami iskolák növen-
dékei. 4028 ref. tanköteles közül 343 jár ref. elemibe,
de 1897 vasárnapi iskolát látogat. Az egyházmegye te-
rületén 14 szórványban 503 lélek él. Két óriási nehé-
zség van ennek az egyházmegyének: a vadházasság és
az egyke. Mindkettő ellen már évtizedek óta küzdenek
a lelkipásztorok. Am a két kérdés adatai nagyon le-
sújtók. A szép népviseletükről híres vistai hívek között
70 pár él vadházasságban. Életüket a lelkész így jel-
lemzi: „káromkodás, ünneprontás, vadházasság, gyer-
mek nem kell”. Az egyke arányai egyenesen elképesz-
tőek. 1895-ben az egyházmegye 23.774 hívére 884 szü-
lés esett. 1920-ban 21.465-re már csak 726, míg 1934-
ben 26.898 egyháztagra csak 589 gyermek esik. Ebben
a három évben a születések az egész egyházmegye lé-
lekszámához viszonyítva szuzalékban így alakultak:
1895-ben 3'74 százalék, 1920-bao 3'40 százalék, 1934-
ben pedig már csak 2'20 százalék.

E szörnyű adatokat némileg ellensúlyozza az espe-

resi jelentés következő mondata: „Az összes gyülekezetekben törekvő áldott munka folyik, minek egyik magyarázata a hívek és tisztviselők közötti megértő békeesség.”

A hunedoarai egyházmegye közgyűlésén szintén érdekes beszámoló hangzott el. Egyházkerületünkben ez az egyházmegye nevezhető leginkább szörványmegyének. A 32 egyházközségben összesen 11.500 ref. hívő él; legtöbb egyházközségben 300-on aluli lélekszámmal, 14 egyházközségben a hívek száma 100-on alul van, sőt 6-ban 40-et sem haladja meg a hívek száma. 1933-ban 9 gyülekezetben egyetlen gyermek sem született; 1934-ben 7 gyülekezet jutott hasonló sorsra. Ellenben a legtöbb gyülekezetben megvan az egyház iránti ragaszkodás, minek jele az, hogy pl. 7 olyan gyülekezet van, ahol az összes kivetett egyháziadók befolytak. Az iskolák életében nagy nehézségeket okozott a névelemzés. Kár, hogy az iskolák számára nem találunk adatokat a jelentésben.

Az esperesi jelentés panaszokká a papi jelentések felületessége miatt. Ez olyan arányokat öltött, írja az esperesi jelentés, hogy az egyházmegyei adatok pontosságáért nem lehet felelősséget vállalni. Egyes lelkészek egészen más adatokat jelentenek az esperesnek, mint a püspöknek. Így pl. a dévai lelkészi jelentés szerint 1933-ban nem halt meg senki a gyülekezetben — ám a püspöki jelentés már 15 halotról tud. Általában az egyházi életet különösebb nehézségek nem zavarták 1933—35 között.

O. Ghibu és Románia új vallásügyi politikkája. Az „Universul” okt. 27-iki számában Ghibu professzor „Alea jacta est” c. alatt foglalkozik azokkal a jelenségekkel, melyek egy új vallásügyi politika kezdetét bizonyítják. Boncolgatja Lapedatu miniszter úrnak a „Frăția Orthodoxă Română” caransebesi kongresszusán tett kijelentéseit, „melyekhez hasonló határozott és kihívó kijelentéseket” még soha egyetlen felelős miniszter sem tett, írja cikkében a professzor. „A román állam mindvégig nemzeti és orthodox jellegű lesz, mondotta a miniszter: a népi és vallási kisebbségek... nem változtattak és nem is fognak változtatni ezen a jellegén... A román orthodox egyház nincs egy alapon a többi kultuszokkal, mert ezek nemzetközi vagy sovén jellegűknél fogva érdekeikben államellenesek, míg az orthodox egyháznak, nemzeti jellegénél fogva az állammal azonos érdekei vannak.” Ghibu professzor elhatározó jelentőségűnek tartja ezeket a nyilatkozatokat. Egyrészt azért, mert felelős miniszter szájából hangzottak el, másrészt pedig azok miatt a válaszok miatt, melyeket a szóbanforgó gör. kath. és kisebbségi egyházak részéről lehet várni. Csodálkozásának az kifejezést, hogy ezek a válaszok máris nem történtek meg sem a gör. kath., sem a kisebbségi egyházak vezetősége részéről. Am bizonyára nem fognak elmaradni, írja tovább cikkében, melyet reánk vonatkozólag eképen fejez be: „A Lapedatu miniszter úr által megbélyegzett kultuszok, melyek az állam ellen rendezkedtek be, erőszakkal is lefegyverzendők, hacsak maguktól nem fegyverzik le önmagukat.”

Ghibu professzor tervezete egy valláspolitikai-kutató intézet megszervezésére. Az Universul hirt ad arról, hogy Ghibu vezetése alatt a helybeli egyetemen egy olyan intézet felállítása tervezetik, mely Románia vallási politikájára vonatkozó akták és dokumentumok tanulmányozásával foglalkozik. Az intézmény megszervezése nem biztos, de már az első kiadvány megjelenit: „Nulitatea Concordatului dintre România și Sf. Scaun”. E kis 86 oldalas könyvben Ghibu felsorakoztatja érveit és egy csomó hivatalos szerv véleményét a konkordátum felbontására vonatkozólag. Legfőbb érv: A konkordátum nem szolgálja eléggé a román állam érdekeit. Tehát fel kell mondani, ha kell „kulturharc” árán is — írja Ghibu. „Csak akkor állhat majd szóba Románia Rómával — a konkordátum felbontása után — ha egy olyan Rómát talál, mely törvényes és biztos módon fogja garantálni a román katholicizmus egyeduralmát Romániában és tökéletesen lefegyverzi a magyar katholicizmust.” (LXII. oldal.)

Ghibu könyvéről a gör. kath. „Unirea” 1935. nov. 9-i számában így ír: Kívánnánk a tervezett hasonló kiadványoknak növekedést és szaporodást, ha... ne-

mes célért, bizonyos alapossgal és igazság iránti tisztelettel írják őket. De ezek olyan erények, melyek ebből a brosurából egészen hiányoznak. Mert sok szenvedéllyel és kevés tudománnyal van írva. Az igazságot lábbal tapossa, hogy táplálja a gyűlöletet és ellenségeskedést ugyanazon nép flai között. Az ilyen munkából sem a tudomány, sem a nemzet nem nyer semmit, mert az nem épít, hanem rombol. Szerző egy intézetet akar belőle építeni, melynek természetesen ő lenne az igazgatója. Ez aztán valami „építő” lenne... Ez az igazgató Ghibu... A tárgyilagos, derülten látó, tudós hazafi, az érdektelen Ghibu úr. Milyen szép!”

Tervezet az 1896. előtti egyházi anyakönyvek elvételére. A „Glas Românesc” c. odorheui-í román hetilap szept. 28-i számában egy román tanító a következő törvényjavaslatot közölte az anyakönyvek átkutatásának megkönyvítésére:

Kérjük a képviselőket, szavazzák meg a következő javaslatot:

1. Az összes papok kötelesek az 1896. előtti egyházi anyakönyveket a kutatók rendelkezésére bocsátani.

2. Ahol ezt megtagadják, a lelkész megbüntetendő, az anyakönyvek pedig elvételnek az egyháztól.

3. A büntetés lehetne: a) a kongrua elvétele, b) 10.000—100.000 lejig terjedő büntetés, c) 6 hónaptól 5 évig terjedő börtön.

Orthodox nevelés a határmenti állami iskolákban. Az Universul nov. 23-i számában megrója Rusu gör. kath. püspököt, aki a kormányhoz intézett felterjesztésében tiltakozott a maramuresi orthodox püspökség felállítására ellen. „Erősíteni kell az orthodox egyházat ott, ahol a kisebbségek aláaknázták. Ezért határozat el a közoktatási miniszter, hogy ezekben a községekben az állami-elemi iskolákban oltárok legyenek, hol katechizálják a tanulókat, egyházi és nemzeti ünnepeken pedig orthodox istentiszteletet tartsanak.”

KÉZ A KÉZBEN

Az Ifjúsági Keresztyén Egyesület Szénior Osztályának rovata.

Rovatvezető: László Dezső.

Hírek az alsó-nyárádmenti Széniorok gyülekezetéből.

1. Nyolc gyülekezetben tartottak „ébresztő” hetet, minden este más lelkipásztor hirdette az igét. A templomok mindig tele voltak hívekkel és lélekben megdöbbenve — áhítattal — hallgatták az Úr *időszere* üzenetét. Perselyezs is szép volt! Ajánljuk más körzeteknek is az ilyenszerű ébresztést.

2. Imahetet hét gyülekezetben tartották meg előadással, bibliamagyarázattal és imával. Nem csak az ifjak, a szülők is résztvettek. A perselypénzt a központnak beküldték.

3. Ebben az évben négy alkalommal tartottak Sz. O. konferenciát. Az ifjúsági munka kérdéseit és a gyülekezeti élet ébresztését vitték lsten elé. Az utolsó összejövetel Fekete Jánosnál volt. Ott voltak Pálur István, Babos István, Kali István, Kovács Kálmán, Nagy Béla, Somogyi Endre, ifj. Magyar Zoltán, Bisztray Sándor. — Nagy András a teológian volt, Pálffy Károlynak a felesége volt beteg. Biblia óra után (Jer. 23:25—29) beszámoltak a gyülekezeti ébresztő és ifj. imahétről, dec. 2-ra határoztak egy ébresztő ifjúsági konferenciát. Beszélgettek a Horváth Gy. felvetett kérdésekről. Januárban lesz a következő konferencia. A tagsági díjakat is mind kifizették.

4. Tartott két presbiteri konferencia. Egy Ciutan és Crăciunestibe, a harmadik a napokban lesz Babos Istvánéknál. Konferenciák után szeretet vendégség volt.

5. A reformáció emlékűnnepet minden évben okt. 31-én tartják meg, bármilyen napra essék.

6. Nagy Bélánál felépült az iskola, Bisztray Sándornál, Pálur Istvánnál, Babos Istvánnál bővítik illetve

újra építik az iskolát. Sz. O. összejövetelei sok erőt, bátorságot adnak a közös és külön munkához is.

IKESzö tagdíjhátralékosok. Lapunk múlt számában közöltem azok névsorát, akik valamikor fizettek IKESzö tagdíjat, de két, sőt több év óta nem. Most igéretemhez híven, azok névsorát közlöm, akik szerepelnek ugyan az IKESzö tag-névsorában, de *tagdíjat soha nem fizettek*, vagy legalábbis befizetett tagdíjuk soha nem jutott el a pénztárba. *A tagdíj évi 50 lei:* régi tagoktól legalább az 1934 és 1935 évit kérem. — Ady Béla, Ady Elemér, Antal Margit, Antal Ferenc, Albrecht Dezső, Armos Zsigmon, Bakó Béla, Bántó Teréz, Bede László, Bedő Áron, Benedekffy Dániel, Berde Árpád, Berekméry József, Bod László, Both Miklós, Bonczidai Dezső, B. Bucsi Endre, Czell Béni, Csáky Gyula, Csáky János, Csekme Adam, Cséo Gergely, Dánér Lajos, Daróczy Ferenc, Debreczeni László, Debreczy Elek, Elekes Gyula, Fábán Adorján, Fancsali Sándor, Fkker Ferenc, Fülöp Ferenc, Gönczy Lajos, Gulya Géza, Gyenge Sámuel, Hegyi Péter, Hosszu István, Jakab Gyula, Juhász Albert, Káli Sándor, Kassay Géza, Kertész Márton, Kilin György, Kiss Árpád, Kiss Bertalan, Klózer György, Kolumbán Bendeguz, Kovács István, Kovács Kálmán, Kovács Pál, Köllönte Tibor, Kristóf György, Lévay Lajos, Lőrincz Béla, Lőrincz József, ifj. Magyar Zoltán, Mágner Sándor, Márton Ferenc, Markó Ödön, Matos Pál, Medgyesi Lajos, Mentő István, dr. Mezei Mihály, Mihályi Zoltán, Miske Lajos, Muzsnay Béla, Nagy András, Nagy Ferenc, Nagy Gyula, Nagy János, Nagy Sándor, Nagy Árpád, Orbán Julia, Orbán Magda, Orbay Erzsébet, Orth Győző, Paál Károly, Páncél Dénes, Pap Andor, Patay Lajos, Péter András, Péterfy Lajos, Rákosi László, Rapp Károly, Sándor István, Simon Ferenc, Simon Imre, Semogyi Endre, Szabó Tibor, Szabó Dénes, Szabó Frigyes, Szabó Endre, Szász Vilmos, Szijgyártó Albert, Szilágyi Sándor, Tamás János, Teleky Mihály, Toró Gyula, Tóth János, Tóth, Zoltán, Tunyogi Cs. András, Udvari András, Vajda István, Vajda Gáspár, Vajna Judith, Vojola László, Zoltán Balázs, Zsigmond Pál. Az 1935 nyarán jelentkezett új tagok névsorát lapunk következő számában közlöm. Az ekkor jelentkezők közül még senki nem fizetett tagdíjat.

Nyugtázás: augusztusról beérkezett, eddig nem nyugtázott IKESzö-tagdíjak (lapunk októberi számában már nyugtáztam az 1935-re is befizetőket:) Madaras Endre (1934), Szabó Domokos (1934), Olajos László (1934—34), Maksay Albert (1935), Z. Nagy Béla (1935), Bekess Károly (1934—35), Geréb Pál (1935), Kristóf Ödön (1935), Járosi Andor (1934—35), Mózes András (1934—35), dr. Sinkó István (1935), dr. Nagy Géza (1934—35), dr. Jancsó Béla (1934—35), László Dezső (1935), Deák Ferenc (1934—35), Szász Imre (1934—35), Kovács Géza (1934—35), Kovács Zoltán (1935), Kelemen Mária (1935), Csia Pál (1935), Nagy Zoltán (1934—35), dr. Tavaszy Sándor (1933—34—35), Máthé András (1935 fele), dr. Kecskeméthy István (1935) Biró Sándor Kvár (1935), Horváth György (1935), Borbáth Sámuel (1935).

1935. november 15-én.

Sipos Géza pénztáros.

A református Wesselényi-kollégium ifjusága ez év október 1-én reformációi emlékünnepelet tartott, amelynek középpontjában a Kálvin János főművének ismertetése állott. A műsor minden pontját (bibliaolvasás, ima, szavalatok, karének, előadás) a tanulók adták. Az ünnepélyvel kapcsolatosan a kollégium nagy könyvtárában és magántulajdonban levő bibliákból bibliakiállítás rendeztek. A közel 100 darabot magába foglaló kiállításnak a következő csoporttal voltak: Karóli fordítás különböző kiadásai, más magyar fordítások, héber nyelvű bibliák, görög nyelvű bibliák, latin biblia kiadások, más nyelvű bibliák és érdekességek. Ritka régi példányok mellett a legújabb biblia kiadásokkal ismerkedhetett meg a szemlélő. Különös érdeklődést keltettek a Zoványi P. György püspök, Cserei Heléna, a Wesselényi-család bibliai és a kollégium elso biblijája, valamint egy szívnyelvű újszövetség-kiadás.

Irodalom és Művészet

Hasznos Könyvtár.

A barcasági fővárosban székelő Általános Gazdasági és Ipari Szövetkezet (Agisz) legelső könyve egy évvel ezelőtt jelent meg: *Anyanyelvünk* címen. Ez a könyv a magyar nyelvtisztaság és nyelvhelyesség érdekében szállott sikra és máris komoly eredményeket ért el. Az Agisz ezen az őszön új munkába kezdett, megindított *Hasznos Könyvtár* címen egy olcsó népszerű sorozatot. Ebben a sorozatban évente 12 könyv jelenik meg. Az egyes könyvek ára 5 lej. A könyvek az élet egész körét felölelik. De főleg gazdasági és egészségügyi kérdésekre tekintenek. A könyvek terjesztése módot ad arra, hogy városi emberek is leróják hálájukat a falu felé. Aki a városi emberek közül évi 60 lejt tud áldozni a néprért, az ezt az összeget beküldi az Agisznak, aki ennek ellenében egy évig ingyen küldi a könyveket a megrendelő által jelölt falu valamelyik kulturális egyesületének, vagy egyénének. Ilyen megrendeléseket kiadóhivatalunk szívesen közvetít. Az Agisz munkája nem áll ellentétben az eddig megindult népszerűvel mozgalmakkal, mert újabb olvasóréteget, a falusi kisembereket akarja főleg gazdasági és egészségügyi szempontból felkarolni. Nem annyira a népvetoókre, mint inkább magára a népre néz.

A sorozat első számát *Bodor Kálmán* gazdasági intéző írta. Címe: *A három holdas gazdának* is meg kell élnie. 80 oldalon 14 körben tárgyalja a kisbirtok legfontosabb kérdéseit. Abból a meggyőződésből indul ki, hogy kellő tanultság, előrelátás, beosztás, újabb munkák vállalása mellett a mai kisgazda jövedelmét meg tudja kétszerezni. Az a rendszer, amit a könyv előad, ki van próbálva. Az író 1200 holdas gazdaságot vezetett az agrárreform előtt, ma ez a birtok 70 holdra apadt, de a könyvben előirt elvek nagybani betartása mellett ez a kisebb hozama aránytalanul nagyobb, mint a régi nagy birtoké volt.

Olvasoinknak melegen ajánljuk ezt a könyvet és a könyveket is.

B. L.

Nits István J.: Anyás versek. Salonta, 1935.

31 oldal. Anyáknapi ajándék. Ára 10 lej.

Az igénytelen külsejű kis kötet 13 kisebb anyás verset és versikét és egy nagyobb, édképpen is bemutatható vers-ciklust tartalmaz. Az író nem művészi ambícióból adta ki a verseit, mert ebből a szempontból az egyes természeti leírásaitól eltekintve, nem sok értéket találunk benne. Hasznos verseket írt, hogy az anyák napján legyen mit elszavalni és előadni. Ha ő sem akart nagyobb igényekkel fellépni, akkor keresztyéni szolgálatát örömmel könyveljük el, mert tényleg: a mai világban, amikor annyi alkalommal kell a gyermekeknek és ifjaknak szavalniok, a Nits könyvében erre tudunk anyagot találni. Természetesen a művészibb forma nem esett volna a szavalhatóságnak rovására, de viszont a nagy művészek ritkán írnak olyan verseket, amelyeket haszonnal lehetne főleg gyermekek által előadni.

Ahol az anyák napját meg szokták tartani, ott ajánljuk a terjesztését.

L. D.

Külmisziói kiállítás. Hosszas előkészítés után egyházkerületi közgyűlésünk alkalmával nyitott meg egyházi központunkban a külmisziói kiállítás. A meg-előző két kiállítást ez az összedíltatás nemcsak az anyag-gazdagságával, de a rendezés kiváló technikájával is felülmulta. Külmisziói utazótitkárunk kiváló gonadal csoportosította a Babos Sándor által küldött rengeteg képet, fényképet, térképet, könyveket stb. Emellett nemcsak a központi városból, de vidékről is gazdag anyagot kért kölcsön. A kiállításon Kina egész élete élénk tárult, természetesen elsősorban a vallási élet emlékei kerültek bemutatásra, de azért az élet egész körét meglehet ismerni.

Molnár Mária misszionáriusnő gyűjteményéből papua civilizációhoz tartozó tárgyak is kiállításra kerültek. A kiállítást dr. Tavaszy Sándor, nyitotta meg. L. D.

